

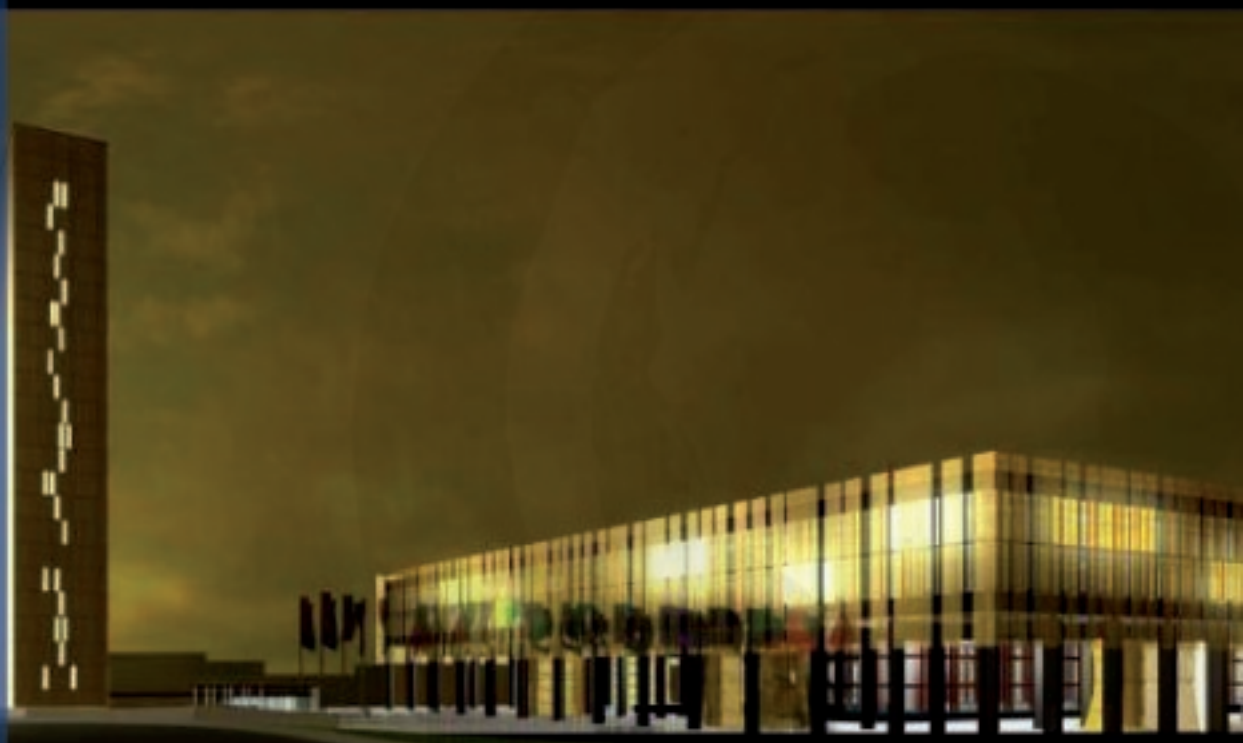

KONINKRIJK BELGIË

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

De Belgische vertegen- woordiging voor het Hof van Justitie van de Europese Unie

Jaarverslag 2013

.be

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf	4
Inleiding	5
Wie zijn we ?	5
Wat doen we?	6
De verdediging van de belangen van de Belgische Staat in rechtstreekse zaken	6
De opmerkingen van de Belgische Staat in het kader van prejudiciële zaken	6
De adviezen	7
De werkgroep « Hof van Justitie » van de Raad van ministers van de EU	7
De EFTA-zaken	8
3. Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (Hof van Justitie en het Gerecht) in 2013	9
3.1 Prejudiciële zaken	9
Arbeidsrecht	9
Asiel en immigratie	10
Bescherming van gegevens	14
Energie	15
Fiscaliteit	17
Handelspraktijken	21
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken	25
Justitiële samenwerking in strafzaken	29
Landbouw	30
Mededinging	32
Non-discriminatie	33
Overheidsopdrachten	35
Staatssteun	36
Sociaal beleid	36
Sociale zekerheid	39
Telecommunicatie	40
Volksgezondheid	42
Vrij verkeer van werknemers	43
Vrij verrichten van diensten	45
Vrijheid van vestiging	48

3.2 Beroepen wegens niet-nakoming	51
3.3 Tussenkomsten in rechtstreekse beroepen	53
3.4 Hogere voorzieningen	56
4. Statistieken van zaken die aanhangig werden gemaakt bij het Hof van Justitie van de Europese Unie en het EFTA-Hof en in 2013 zijn afgesloten	58
Bijlage : lijst van de zaken waarin België is tussengekomen op 31 december 2013	64
Personeelsleden van J2.2	67

WOORD VOORAF

Dit zesde jaarverslag van de dienst « Hof van Justitie van de Europese Unie » bevat de bijdragen van de Belgische regering aan zaken die behandeld werden door het Hof van Justitie van de Europese Unie (HJEU) en door het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie (EFTA-Hof). Het werd opgesteld door de ambtenaren die België bij het HJEU en het EFTA-Hof vertegenwoordigen.

Het jaarverslag volgt het stramien van de vorige verslagen. In de inleiding worden de belangrijkste gebeurtenissen van 2013 betreffende het Hof van Justitie in het kort toegelicht. Het eerste en het tweede deel gaan over de samenstelling van de dienst “Hof van Justitie” van de directie Europees Recht en zijn taken. Het derde deel bestaat uit de samenvattingen van zaken waarbij België betrokken was en waarvoor in 2013 een arrest of beschikking werd gewezen. Het vierde deel bevat statistische gegevens over de activiteiten van België bij het HJEU en het EFTA-Hof in 2013. De bijlage ten slotte is een lijst van zaken die nog hangende zijn en waarbij België op 31 december 2013 betrokken was.

INLEIDING

In 2013 ontving het Hof 691 nieuwe zaken (tegenover 618 in 2012). Bij het Gerecht werden 722 zaken aanhangig gemaakt (tegenover 580 in 2012). Het Gerecht voor Ambtenarenzaken registreerde in 2013 127 nieuwe zaken (tegenover 162 in 2012). Bij het EFTA-Hof werden in 2013 28 zaken aanhangig gemaakt (tegenover 15 in 2012).

In 2013 werd België bij een arrest van 17 oktober (Commissie/België, C-533/11) voor het eerst veroordeeld tot een financiële sanctie ingevolge een procedure wegens twee gevallen van niet-nakoming (procedure op grond van artikel 260, lid 2 VWEU).

1. WIE ZIJN WE ?

De directie Europees Recht (J2) is één van de vier directies van de directie-generaal Juridische Zaken (DGJ) van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De directie bestaat uit twee diensten: de dienst J2.1, die de omzetting van Europese Richtlijnen naar Belgisch recht coördineert en die de inbreukprocedures die de Europese Commissie tegen België instelt, opvolgt en de dienst J2.2, die België vertegenwoordigt bij het HJEU en bij het EFTA-Hof.

De medewerkers van de dienst Hof van Justitie zijn:

- Carinne Pochet, directeur van de directie Europees Recht (J2), adviseur-generaal
- Liesbet Van den Broeck, attaché
- Jean-Christophe Halleux, attaché
- Tristan Materne, attaché
- Marie Jacobs, attaché
- Jesse Van Holm, attaché
- Florence Misson, administratief deskundige
- Cynthia Sortino, administratief assistent
- Marleen De Vits, administratief medewerkster

2. WAT DOEN WE?

De verdediging van de belangen van de Belgische Staat in rechtstreekse zaken

De dienst Hof van Justitie verdedigt de Belgische belangen in rechtstreekse beroepen die bij het HJEU aanhangig worden gemaakt. Rechtstreekse beroepen zijn beroepen wegens niet-nakoming die de Europese Commissie of, in zeldzame gevallen, een andere lidstaat van de Europese Unie tegen België instelt, beroepen tot nietigverklaring die België instelt tegen een handeling van een instelling van de Europese Unie, beroepen wegens nalaten omdat een instelling van de Europese Unie nagelaten heeft een handeling te stellen die ze had moeten stellen, alsmede beroepen tot schadevergoeding tegen de Europese Unie (buitencontractuele aansprakelijkheid). De tussenkomst van België in een rechtstreeks beroep, die als doel heeft één van de partijen bij het rechtsgeding te steunen (bijvoorbeeld een andere lidstaat die het voorwerp vormt van een procedure wegens niet-nakoming ingesteld door de Europese Commissie), alsmede een hogere voorziening die België instelt tegen een voor de Belgische Staat nadelige uitspraak van het Gerecht of van het Gerecht voor ambtenarenzaken, behoren ook tot het takenpakket van de dienst Hof van Justitie.

In 2013 werden drie arresten gewezen na beroepen die de Europese Commissie tegen België had ingesteld. Eén beroep werd niet-ontvankelijk verklaard, de twee andere hebben geleid tot een veroordeling van België (waarbij één arrest aanleiding gaf tot financiële sancties vanwege de gedeeltelijke niet-uitvoering van een eerder arrest wegens niet-nakoming van 8 juli 2004). In een vierde beroep heeft het Hof overigens bij beschikking kennis genomen van de afstand van geding door de Commissie.

België is ook tussengekomen in zeven in 2013 afgedane rechtstreekse zaken.

Tot slot was België partij bij twee hogere voorzieningen die bij het Hof werden ingesteld tegen twee arresten van het Gerecht.

De opmerkingen van de Belgische Staat in het kader van prejudiciële zaken

Wanneer een geschil voor een rechterlijke instantie van een lidstaat problemen met betrekking tot de toepassing of de interpretatie van het Europese recht doet rijzen, heeft de nationale rechter, indien zijn uitspraak naar nationaal recht niet vatbaar is voor hoger beroep, de mogelijkheid, zelfs de verplichting, om een prejudiciële vraag over de uitlegging of geldigheid van het Unierecht aan het Hof van Justitie te stellen. Het is immers ondenkbaar dat een nationale rechter zelf een vraag betreffende het Europese recht zou beantwoorden of zelf een handeling

naar het recht van de Unie ongeldig zou verklaren. Een dergelijke mogelijkheid zou immers leiden tot een verschil in uitlegging van het Europese recht naargelang de lidstaat en de situatie, waarbij een handeling van de Unie in bepaalde lidstaten geldig en in andere lidstaten ongeldig zou zijn. Om een dergelijke situatie te vermijden, komt het aan het Hof van Justitie toe om deze vragen te beantwoorden. Door middel van een arrest verstrekt het Hof van Justitie aan de nationale rechter van wie de vraag uitging de uitlegging van een bepaling van het Europese recht. Deze uitlegging is niet alleen voor hem bindend, maar tevens voor alle nationale rechterlijke instanties die uitspraak zouden moeten doen in een zaak die een soortgelijk probleem met betrekking tot de uitlegging van het Europese recht doet rijzen. Wanneer de Europese rechter een bepaling of een handeling van de Unie ongeldig verklaart, dan is die beslissing van toepassing op alle nationale rechterlijke instanties, alsmede op de instellingen van de Europese Unie.

In 2013 hebben de Belgische rechters 26 prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie. België staat daarmee, wat het aantal prejudiciële vragen betreft, samen met Spanje op de vierde plaats inzake het aantal prejudiciële vragen (na Duitsland, Italië en Nederland).

België heeft als lidstaat de mogelijkheid om schriftelijke opmerkingen in te dienen en deel te nemen aan de mondelinge behandeling van elke prejudiciële vraag. Deze opmerkingen hebben tot doel het Hof van Justitie een voorstel van antwoord voor te leggen op de vraag betreffende de uitlegging of de geldigheid van het Europese recht. In beginsel dient de Belgische regering opmerkingen in bij elke prejudiciële vraag die afkomstig is van een Belgische rechter. In 2013 werden 45 arresten en beschikkingen gewezen bij prejudiciële vragen waar België bij betrokken was.

De adviezen

De directie Europees Recht kan eveneens worden gevraagd om juridisch advies te verstrekken over vragen met betrekking tot het Europese recht, die gesteld worden door een federale overheidsdienst of een gedecentraliseerde instantie.

De werkgroep “Hof van Justitie” van de Raad van ministers van de EU

De werkgroep “Hof van Justitie” is een permanente werkgroep van de Raad van ministers van de Europese Unie, die is samengesteld uit deskundigen van de lidstaten. In deze werkgroep wordt België vertegenwoordigd door de dienst Hof van Justitie, die de beraadslagingen met de betrokken departementen coördineert. Deze werkgroep houdt zich bezig

met alle vragen die verband houden met het functioneren van het Hof van Justitie en in het bijzonder met het Statuut van het Hof van Justitie, alsmede met de Reglementen voor de procesvoering van het Hof, het Gerecht en het Gerecht voor ambtenarenzaken.

In 2013 heeft een werkgroep zich gebogen over een herziening van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht voor ambtenarenzaken en van het Additioneel Reglement voor de procesvoering van het Hof. De werkgroep heeft ook verder beraadslaagd over de kwestie van meer rechters voor het Gerecht en over de wijze waarop die worden aangewezen.

EFTA-zaken

Ten slotte vertegenwoordigt de dienst Hof van Justitie België ook voor het EFTA-Hof. Dit Hof oordeelt over de tenuitvoerlegging, toepassing en uitlegging van rechtsregels van het recht van de Europese Economische Ruimte (EER). Net zoals België prejudiciële vragen kan voorleggen aan het Hof van Justitie, kan het ook opmerkingen met betrekking tot vragen die afkomstig zijn van de EFTA-landen (Noorwegen, IJsland en Liechtenstein, met uitzondering van Zwitserland, dat geen lid is van de EER) indienen bij het EFTA-Hof, dat dan een « advisory opinion » verstrekt.

3. RECHTSpraak VAN HET Hof VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE (Hof VAN JUSTITIE EN HET GERECHT) IN 2013

3.1 Prejudiciële zaken

Arbeidsrecht

Arrest van het Hof van 12 december 2013, Frédéric Hay, C-267/12 (Frankrijk)

Het Hof werd gevraagd of artikel 2, lid 2, *sub* a en b van de Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep zich verzet tegen een bepaling van een nationale collectieve arbeidsovereenkomst krachtens welke een werknemer die een samenlevingscontract sluit met een persoon van hetzelfde geslacht wordt uitgesloten van het recht op voordelen op het gebied van beloning of arbeidsvoorwaarden die aan werknemers worden toegekend ter gelegenheid van hun huwelijk, wanneer personen van hetzelfde geslacht volgens de nationale regeling van de betrokken lidstaat niet mogen huwen.

Artikel 2, lid 2, *sub* a bepaalt dat directe discriminatie zich voordoet wanneer iemand ongunstiger wordt behandeld dan een ander wordt, is of zou worden behandeld in een vergelijkbare situatie, op basis van (onder meer) seksuele geaardheid. Het Hof stelde vast dat in het betrokken nationale recht het samenlevingscontract, zoals het huwelijk, een vorm van partnerschap was en dat dit ten tijde van het geschil de enige mogelijkheid was die koppels van hetzelfde geslacht hadden om aan hun partnerschap een rechtspositie te geven die zeker was en aan derden kon worden tegengeworpen. Het Hof stelde dan ook vast deze personen, die een samenwoningscontract sluiten omdat zij geen huwelijk mogen aangaan, zich aangaande de toekenning van de betrokken voordelen in een vergelijkbare situatie als koppels die huwen bevinden.

Daarna oordeelde het Hof dat een regeling van een lidstaat die het recht op de betrokken voordelen aan gehuwde werknemers voorbehoudt, terwijl het huwelijk in de betrokken lidstaat wettelijk is voorbehouden aan personen van verschillend geslacht, een directe discriminatie op grond van seksuele geaardheid tot stand brengt ten aanzien van homoseksuele werknemers die een samenlevingscontract hebben gesloten en zich in een vergelijkbare situatie bevinden. De homoseksuele werknemers kunnen immers onmogelijk voldoen aan de voorwaarde, met name een huwelijk aangaan, om het gevorderde voordeel te verkrijgen. Aangezien de directe discriminatie niet door een in de Richtlijn neergelegde dwingende reden van algemeen belang werd gerechtvaardigd, bepaalde het Hof ten slotte dat het Unierecht zich verzet tegen de betwiste bepaling van de collectieve arbeidsovereenkomst. **De Belgische regering had hetzelfde verdedigd.**

Asiel en migratie

Arrest van het Hof van 8 mei 2013, Ymeraga, C-87/12 (Luxemburg)

Verzoekers in het hoofdgeding zijn allen afkomstig uit Kosovo. In 1999 is Kreshnik Ymeraga in Luxemburg aangekomen. Zijn situatie is in 2001 geregulariseerd. Tussen 2006 en 2008 zijn achtereenvolgens het echtpaar Ymeraga en de twee broers van Kreshnik Ymeraga in Luxemburg aangekomen. In maart 2009 heeft Kreshnik Ymeraga de Luxemburgse nationaliteit verworven. In augustus 2009 heeft het echtpaar Ymeraga bij de minister een aanvraag voor een verblijfskaart als familielid van een burger van de Unie ingediend. In mei 2010 heeft het echtpaar Ymeraga zijn aanvraag opnieuw ingediend en ook een verblijfstitel of, subsidiair, een verblijfsvergunning voor de twee broers van Kreshnik Ymeraga aangevraagd. Bij drie Besluiten heeft de minister deze verzoeken afgewezen. Ook het beroep tegen deze Besluiten is door het Tribunal Administratif afgewezen. Verzoekers in het hoofdgeding hebben tegen de beslissing van het Tribunal Administratif hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter. Die heeft aan het Hof van Justitie de volgende prejudiciële vraag gesteld: kan, op grond van artikel 20 VWEU en eventueel bepaalde voorschriften van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, aan de familieleden van Kreshnik Ymeraga, die nooit als burger van de Unie van zijn recht van vrij verkeer gebruikt heeft gemaakt, een recht op gezinshereniging in Luxemburg worden toegekend?

Het Hof bevestigt dat artikel 20 VWEU aldus moet worden uitgelegd dat het er niet aan in de weg staat dat een lidstaat een onderdaan van een derde land het verblijf op zijn grondgebied weigert wanneer deze onderdaan van een derde land wil verblijven bij een familielid dat burger van de Europese Unie is, dat woont in die lidstaat, waarvan het de nationaliteit bezit, maar dat nooit van zijn recht van vrij verkeer als burger van de Unie gebruik heeft gemaakt, mits een dergelijke weigering niet tot gevolg heeft dat de betrokken burger van de Unie het effectieve genot wordt ontzegd van de belangrijkste aan de status van burger van de Unie ontleende rechten. Het is immers zo dat de situatie van verzoekers in het hoofdgeding niet door het Unierecht wordt beheerst aangezien Kreshnik Ymeraga niet als begunstigde van Richtlijn 2004/38 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden kan worden beschouwd, noch, voor de in het hoofdgeding aan de orde zijnde aanvragen, als begunstigde van Richtlijn 2003/86 van de Raad van 22 september 2003 inzake het recht op gezinshereniging. Daarnaast mag de weigering van een verblijfsrecht aan de familieleden van Kreshnik Ymeraga niet tot gevolg hebben dat hem het effectieve genot van de belangrijkste aan de status van burger van de Unie ontleende rechten wordt ontzegd. **De Belgische regering deelde die mening.**

Arrest van het Hof van 6 juni 2013, M.A., C-648/11 (Verenigd Koninkrijk)

Een betwisting is gerezen tussen drie niet-begeleide minderjarigen van derde landen en de Secretary of State for the Home Department betreffende diens Besluit om hun in het Verenigd Koninkrijk ingediende asielverzoeken niet te behandelen en om hun overbrenging voor te stellen aan de lidstaat waar zij voor de eerste maal een asielverzoek hadden ingediend (twee in Italië en één in Nederland). De verwijzende rechter vraagt zich af of hij overeenkomstig artikel 6, tweede lid van Verordening (EG) nr. 343/2003 van de Raad van 18 februari 2003 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat door een onderdaan van een derde land bij een van de lidstaten wordt ingediend (Dublin II), dat bepaalt dat bij ontstentenis van gezinsleden de verantwoordelijkheid voor de behandeling van het asielverzoek berust bij de lidstaat waarbij de minderjarige zijn asielverzoek heeft ingediend, wel of niet de mogelijkheid heeft de drie minderjarigen naar Italië en Nederland terug te sturen.

Het Hof stelde de onvankelijkheid van het prejudiciële verzoek vast, **wat door de Belgische regering werd betwist**, en is van oordeel dat aangezien niet-begeleide minderjarigen bijzonder kwetsbare personen zijn, het erop aankomt de procedure strekkende tot vaststelling van de verantwoordelijke lidstaat niet langer te laten duren dan strikt noodzakelijk, hetgeen impliceert dat zij in beginsel niet naar een andere lidstaat worden overgebracht. Bovendien houdt artikel 24, lid 2 van het Handvest van de grondrechten, dat wordt gewaarborgd door Verordening Dublin II, de verplichting in dat bij alle handelingen in verband met kinderen de belangen van het kind de eerste overweging dienen te vormen. Bijgevolg is het Hof van oordeel dat artikel 6, tweede lid van Verordening Dublin II aldus moet worden uitgelegd dat, in omstandigheden als die van het hoofdgeding, de „verantwoordelijke lidstaat” volgens deze bepaling de lidstaat is waar deze minderjarige zich bevindt nadat hij er een asielverzoek heeft ingediend. **Het Hof heeft het standpunt van de Belgische regering niet gevolgd.**

Arrest van het Hof van 10 oktober 2013, Alopka e.a., C-86/12 (Luxemburg)

Mevrouw Alopka, Togolees onderdaan, heeft bij de Luxemburgse autoriteiten een verblijfsvergunning aangevraagd. Haar twee kinderen hebben de Franse nationaliteit. Het verzoek werd door de minister afgewezen. Mevrouw Alopka stelde tegen dit Besluit beroep in bij het Tribunal Administratif (Luxemburg). Deze rechterlijke instantie heeft het beroep ongegrond verklaard. Tegen deze beslissing heeft mevrouw Alopka hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter die aan het Hof heeft gevraagd of mevrouw Alopka en haar kinderen een verblijfsrecht in Luxemburg hebben op grond van artikel 20 VWEU en de artikelen 20, 21, 24, 33 en 34 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Het Hof is van oordeel dat in een situatie als aan de orde in het hoofdgeding de artikelen 20 VWEU en 21 VWEU aldus moeten worden uitgelegd dat zij er niet aan in de weg

staan dat een lidstaat een verblijfsrecht op zijn grondgebied weigert aan een derdelander die haar jonge kinderen, burgers van de Unie, die sedert hun geboorte met haar in deze lidstaat wonen, maar die niet de nationaliteit ervan hebben en evenmin hun recht van vrij verkeer hebben uitgeoefend, alléén ten laste heeft, voor zover deze burgers van de Unie niet voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2004/38 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden en voor zover met deze weigering van verblijf aan deze burgers niet het effectieve genot van de belangrijkste aan de status van burger van de Unie ontleende rechten wordt ontzegd. Het staat aan de verwijzende rechter om dit na te gaan. Mevrouw Alopka zou als moeder van jonge kinderen en als persoon die sedert hun geboorte daadwerkelijk alléén voor hen zorgt een afgeleid recht kunnen hebben om deze kinderen te begeleiden en met hen op het Franse grondgebied te verblijven. **De Belgische regering had hetzelfde standpunt verdedigd.**

Arrest van het Hof van 14 november 2013, Puid, C-4/11 (Duitsland)

De heer Puid is op 20 oktober 2007 vanuit Teheran (Iran) in Griekenland aangekomen met valse identiteitsdocumenten. Hij is verder gereisd naar Frankfurt am Main (Duitsland), waar hij zijn asielverzoek heeft ingediend. Er werd gelast dat hij in detentie zou worden gehouden om zijn uitzetting te waarborgen. Voor de Duitse rechter voerde de heer Puid aan dat de Duitse overheid verplicht was het evocatierecht uit te oefenen dat haar is verleend bij artikel 3, lid 2 van Verordening (EG) nr. 343/2003 van de Raad van 18 februari 2003 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat door een onderdaan van een derde land bij een van de lidstaten wordt ingediend (Dublin II), met name gelet op de wijze waarop asielzoekers in Griekenland worden opgevangen en hun asielverzoeken er worden behandeld. Nadat verschillende keren beroep werd aangetekend, werd het geschil voor de verwijzende rechter gebracht. De verwijzende rechter wil in wezen vernemen of een asielzoeker zich voor een nationale rechterlijke instantie kan beroepen op de verplichting van de lidstaat bij welke hij een asielverzoek heeft ingediend, dit verzoek op grond van artikel 3, lid 2 van Verordening Dublin II te behandelen, wanneer de situatie in de lidstaat die volgens de Verordening verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek, zijn grondrechten in gevaar brengt.

Het Hof van Justitie is van oordeel dat, wanneer de lidstaten zouden moeten weten dat de aan het systeem gerelateerde tekortkomingen van de asielprocedure en van de opvangvoorzieningen voor asielzoekers in de lidstaat die aanvankelijk als verantwoordelijke lidstaat was aangewezen ernstige, op feiten berustende gronden vormen om aan te nemen dat de betrokken asielzoeker een reëel risico zal lopen op onmenselijke of vernederende behandelingen in de zin van artikel 4 van het Handvest van de grondrechten van de Europese

Unie – en het staat aan de verwijzende rechterlijke instantie om dit na te gaan –, dan de lidstaat die bepaalt welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van het asielverzoek de asielzoeker niet mag overdragen aan de lidstaat die aanvankelijk als verantwoordelijke lidstaat was aangewezen. De lidstaat die verantwoordelijk is, moet, onder voorbehoud van de mogelijkheid om het verzoek zelf te behandelen, nagaan of een andere lidstaat kan worden aangewezen als lidstaat die verantwoordelijk is om het asielverzoek te behandelen. **De Belgische regering had hetzelfde standpunt verdedigd.**

Arrest van het Hof van 19 december 2013, Koushkaki, C-84/12 (Duitsland)

De heer Koushkaki heeft op 7 november 2010 bij de Duitse ambassade in Teheran (Iran) een eenvormig visum aangevraagd. Deze aanvraag werd twee keer afgewezen omdat de heer Koushkaki niet had aangetoond over voldoende middelen van bestaan te beschikken en omdat uit het onderzoek grote twijfel naar voren kwam over het voornemen van de aanvrager om vóór het verstrijken van de geldigheid van het aangevraagde visum terug te keren naar zijn land van herkomst. Op 8 februari 2011 heeft de heer Koushkaki zich tot de verwijzende rechter gewend. Volgens de verwijzende rechter is het enige geschilpunt de vraag of de heer Koushkaki een bedreiging voor de openbare orde vormt in de zin van artikel 5, lid 1, *sub e* van de Schengengrenscore vanwege een eventueel risico van illegale immigratie. De verwijzende rechter vraagt zich in dit verband af wanneer er is voldaan aan de voorwaarde voor afgifte van een visum, met name dat er geen gevaar voor de openbare orde bestaat. Is aan deze voorwaarde voldaan wanneer de overtuiging bestaat dat de aanvrager het grondgebied zal verlaten vóór het verstrijken van de geldigheid van het aangevraagde visum, of volstaat het dat er geen redelijke twijfel bestaat over het voornemen van die aanvrager om dat grondgebied tijdig te verlaten? De verwijzende rechter vraagt zich voorts af welke rechtsgevolgen in voorkomend geval moeten worden verbonden aan de vaststelling dat is voldaan aan de voorwaarden van artikel 21, lid 1 van de Verordening (EG) nr. 810/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot vaststelling van een gemeenschappelijke visumcode (Visumcode) en dat er geen sprake is van een weigeringsgrond op basis van artikel 32, lid 1 van die code.

Het Hof van Justitie oordeelt dat artikel 23, lid 4, artikel 32, lid 1 en artikel 35, lid 6 van de Visumcode in die zin moeten worden uitgelegd dat de bevoegde autoriteiten van een lidstaat na een onderzoek van een aanvraag voor een eenvormig visum de afgifte van een dergelijk visum aan een aanvrager alleen kunnen weigeren in de gevallen waarin aan die aanvrager een van de in die bepalingen genoemde gronden voor weigering van een visum kan worden tegengeworpen. Deze autoriteiten beschikken bij het onderzoek van die aanvraag over een ruime beoordelingsmarge met betrekking tot de toepassingsvoorwaarden van deze bepalingen en de beoordeling van de relevante feiten om te bepalen of één van die weigeringsgronden aan de aanvrager kan worden tegengeworpen. Vervolgens oordeelt het Hof dat artikel 32, lid 1 van de

Visumcode, juncto artikel 21, lid 1 daarvan, in die zin moet worden uitgelegd dat de verplichting van de bevoegde autoriteiten van een lidstaat om een eenvormig visum af te geven veronderstelt dat er, in het licht van de algemene situatie in het land waarin de aanvrager woont en zijn persoonlijke omstandigheden, aangetoond op basis van de door de aanvrager verstrekte informatie, geen redelijke twijfel bestaat over het voornemen van de aanvrager om het grondgebied van de lidstaten vóór het verstrijken van de geldigheid van het aangevraagde visum te verlaten. Tot slot oordeelt het Hof dat de Visumcode in die zin moet worden uitgelegd dat zij zich niet verzet tegen een regeling van een lidstaat waarin is bepaald dat de bevoegde autoriteiten, wanneer de in de Visumcode gestelde voorwaarden voor afgifte zijn vervuld, de bevoegdheid hebben om aan de aanvrager een eenvormig visum af te geven, maar waarin niet is bepaald dat zij gehouden zijn dat visum af te geven, mits een dergelijke regeling conform de artikelen 23, lid 4, 32, lid 1, en 35, lid 6 van de Visumcode kan worden uitgelegd. **De Belgische regering had dezelfde antwoorden voorgesteld.**

Bescherming van gegevens

Arrest van het Hof van 7 november 2013, IPI, C-473/12 (België, Grondwettelijk Hof)

Op basis van feitelijke elementen die zijn verzameld door privédetectives heeft het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars (BIV) in België een rechtsvordering ingediend tegen verschillende vastgoedmakelaars. De aangezochte Belgische rechtbank heeft vragen bij de waarde van de door het BIV aangevoerde bewijzen, aangezien de Belgische Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens voorziet in de verplichting de betrokkene vooraf over het door de detectives gevoerde onderzoek te informeren of, wanneer de betrokken gegevens bij derden worden verkregen, op het moment van registratie van deze gegevens en deze verplichting hier niet wordt nageleefd. Het BIV is van oordeel dat deze verplichting de activiteit van privédetective onmogelijk maakt. Aangezien er uitzonderingen op deze informatieplicht zijn vastgesteld, stelde de rechtbank aan het Grondwettelijk Hof de vraag of er al dan niet sprake is van ongelijke behandeling. Gelet op het feit dat de Belgische Wet van 1992 de omzetting behelst van een artikel van Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, stelde het Grondwettelijk Hof vragen inzake de uitlegging van deze bepaling aan het Hof van Justitie.

Om te beginnen merkt het Hof op dat de activiteit van privédetective in de zaak in kwestie een verwerking van persoonsgegevens vormt aangezien de ingezamelde gegevens identificeerbare personen betreffen. **Net zoals de Belgische regering had betoogd**, leidt het Hof vervolgens uit de bewoordingen van Richtlijn 95/46/EG en uit de vroegere rechtspraak af dat

de lidstaten de keuze hebben om te beslissen of, en in voorkomend geval voor welke doeleinden, zij de omvang van de informatieverplichtingen ten aanzien van de betrokkene wensen te beperken. Tenslotte besluit het Hof, **in tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering**, dat de activiteit van een privédetective die optreedt voor een gereguleerde organisatie zoals het BIV, onder de uitzonderingen « het voorkomen, het onderzoeken, opsporen en vervolgen (...) van schendingen van de beroepsregels voor gereguleerde beroepen » valt zoals bepaald in Richtlijn 95/46/EG, die in Belgisch recht werd omgezet. Het Hof voegt er evenwel aan toe dat de lidstaat die deze uitzondering in zijn intern recht omzet, vrij mag beslissen of hij het al dan niet noodzakelijk acht die uitzondering op te nemen voor organisaties zoals het BIV, dat rechtstreeks of met behulp van privédetectives handelt.

Energie

Arrest van het Hof van 31 januari 2013, Belgische Petroleum Unie, C-26/11 (België, Grondwettelijk Hof)

Verschillende bedrijven uit de brandstoffensector hebben aan het Grondwettelijk Hof de vernietiging gevraagd van de Wet van 22 juli 2009 houdende verplichting tot bijmenging van biobrandstof in de tot verbruik uitgeslagen fossiele motorbrandstoffen (hierna “Wet op de verplichte bijmenging”). Om uitspraak te kunnen doen heeft het Grondwettelijk Hof het Hof van Justitie gevraagd of deze verplichting verenigbaar is met het Unierecht.

Het Hof antwoordt dat de artikelen 3 tot en met 5 van Richtlijn 98/70/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 1998 betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale wettelijke regeling die overeenkomstig de doelstelling van bevordering van het gebruik van biobrandstoffen in de vervoersector, de aardoliemaatschappijen die benzineproducten en/of dieselproducten in de handel brengen de verplichting oplegt om in hetzelfde kalenderjaar eveneens een bepaalde hoeveelheid biobrandstoffen in de handel te brengen door deze biobrandstoffen te vermengen met die producten.

Verder antwoordt het Hof dat artikel 8 van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende diensten van de informatiemaatschappij, gelezen in samenhang met artikel 10, lid 1, laatste streepje, van voornoemde Richtlijn, aldus moet worden uitgelegd dat geen aanmelding vereist is van een nationale ontwerperegeling die de aardoliemaatschappijen die benzine en/of dieselbrandstof in de handel brengen, de verplichting oplegt om in hetzelfde kalenderjaar eveneens bepaalde percentages biobrandstoffen in de handel te brengen, wanneer dit ontwerp, na aanmelding overeenkomstig bedoeld artikel 8, lid 1, eerste paragraaf van de Richtlijn 98/34/EG, is gewijzigd

teneinde rekening te houden met de opmerkingen van de Europese Commissie over dit ontwerp en het aldus gewijzigde ontwerp vervolgens aan haar is meegedeeld.

Arrest van het Hof van 26 september 2013, I.B.V. & Cie, C-195/12 (België, Grondwettelijk Hof)

De Belgische onderneming Industrie du bois de Vielsalm & Cie (IBV) benut het houtafval uit haar activiteit die uit houtzagerij bestaat om via haar installatie voor warmtekrachtkoppeling (de gelijktijdige opwekking in één proces van thermische energie en elektrische en/of mechanische energie) in haar eigen energie te voorzien. Om uitvoering te geven aan Richtlijn 2004/8/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van de vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt en tot wijziging van Richtlijn 92/42/EEG, heeft België gekozen voor het mechanisme van groenestroomcertificaten, die volgens toewijzingsregels aan de producenten van groene stroom worden verstrekt. Het Waalse Gewest heeft de vraag van IBV om aanvullende groenestroomcertificaten te ontvangen afgewezen op grond dat de steun slechts wordt toegekend voor installaties die andere dan van hout en houtafval afkomstige biomassa benutten. IBV heeft vervolgens een beroep tot nietigverklaring ingesteld bij de Raad van State. Omdat er twijfel bestond over de grondwettigheid van de uitsluiting, heeft de Raad van State een prejudiciële vraag gesteld aan het Grondwettelijk Hof. Voor de beantwoording van deze vraag heeft het Grondwettelijk Hof op zijn beurt twee prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie. De vraag luidt of artikel 7 van Richtlijn 2004/8/EG betreffende steunregelingen alleen van toepassing is op installaties voor hoogrenderende warmtekrachtkoppeling en of dit artikel zich al dan niet verzet tegen een steunmaatregel die installaties die van hout en/of houtafval afkomstige biomassa benutten, uitsluit van het voordeel van de dubbele groenestroomcertificaten. De verwijzende rechter wenst eveneens van het Hof te vernemen of het antwoord op deze tweede vraag verschilt naargelang de installatie alleen hout of daarentegen alleen houtafval benut.

In tegenstelling tot wat de Belgische regering had geopperd, heeft het Hof geoordeeld dat, aangezien het artikel dat de werkingsfeer van Richtlijn 2004/8/EG vastlegt (artikel 2) bepaalt dat de Richtlijn zowel op warmtekrachtkoppeling als op hoogrenderende warmtekrachtkoppeling van toepassing is, artikel 7 niet alleen van toepassing is op hoogrenderende installaties. Het Hof herinnerde er ook aan, **zoals verdedigd door de Belgische regering**, dat hoewel Richtlijn 2004/8/EG de lidstaten vraagt de ontwikkeling van warmtekrachtkoppeling en de productie van groene elektriciteit te bevorderen, toch nog een grote keuzevrijheid aan de lidstaten wordt gelaten bij de instelling van steunmechanismen. De lidstaten mogen de verschillende soorten stoffen dus op basis van zeer uiteenlopende criteria beoordelen. Daarop heeft het Hof geconcludeerd dat het beginsel van gelijke behandeling en non-discriminatie niet in de weg staat aan een steunmaatregel zoals die welke aan de orde is in

het hoofdgeding. Voor die steunmaatregelen komen alle installaties voor warmtekrachtkoppeling die voornamelijk biomassa valoriseren, met uitsluiting van installaties die voornamelijk hout en/of houtafvalstoffen valoriseren, in aanmerking.

Fiscaliteit

Arrest van het Hof van 8 mei 2013, Petroma Transports SA, C-271/12 (België, Hof van Beroep te Mons)

De zesde Richtlijn 77/388/EEG van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag bepaalt dat de btw-plichtige, om zijn recht op aftrek te kunnen uitoefenen, in het bezit moet zijn van een factuur die voldoet aan een aantal voorwaarden, maar dat de lidstaten bijkomende voorwaarden mogen vaststellen. De Belgische Wet bepaalt dat de factuur de gegevens moet vermelden die nodig zijn om de handeling te determineren en om het tarief van de belasting vast te stellen, inzonderheid de gebruikelijke benaming van de geleverde goederen en van de verstrekte diensten en hun hoeveelheid alsook het voorwerp van de diensten. Petroma Transports verricht verschillende diensten voor vennootschappen van de groep Martens, waarvan zij deel uitmaakt. Naar aanleiding van controles heeft de Belgische belastingadministratie bezwaar gemaakt tegen de intragroepsfacturen en de op basis daarvan verrichte btw-aftrek, omdat deze facturen onvolledig waren. Petroma heeft vervolgens extra informatie over deze facturen verstrekt, maar de belastingadministratie bleef bij haar standpunt. Petroma zag haar eis in eerste instantie gedeeltelijk afgewezen en stelde hoger beroep in tegen het vonnis. Petroma spreekt tegen dat de facturen onvolledig zijn en is van mening dat, volgens het beginsel van de neutraliteit van de btw, een factuur die onvoldoende nauwkeurig is om recht op aftrek te geven ook als onvoldoende nauwkeurig moet worden beschouwd om de inning van de btw mogelijk te maken. Het aangezochte Hof van Beroep heeft aan het Hof van Justitie een vraag gesteld over de uitlegging van Richtlijn 77/388/EEG enerzijds en over het beginsel van de fiscale neutraliteit anderzijds.

Ten eerste stelt het Hof dat wat de door een lidstaat voorgeschreven bijkomende vermeldingen betreft, het de taak is van de verwijzende rechter na te gaan of deze vermeldingen noodzakelijk zijn om de inning van de btw en de controle daarvan door de belastingadministratie te verzekeren. Bovendien mogen die vermeldingen niet zo talrijk of technisch zijn dat zij de uitoefening van het recht op aftrek nagenoeg onmogelijk of overdreven moeilijk maken. Het Hof verklaart verder dat het Europese stelsel niet verbiedt dat facturen worden gecorrigeerd. Wel herinnert het Hof eraan dat, **zoals verdedigd door de Belgische regering**, correcties moeten worden uitgevoerd voordat de betrokken instantie een beslissing neemt, wat hier niet het geval was. Wat de neutraliteit van de btw betreft, is het Hof van oordeel, **zoals de Belgische regering**

had geopperd, dat het Europese stelsel de verschuldigdheid van de btw door de belastingplichtige dienstverrichter niet afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de dienstontvanger daadwerkelijk het recht op btw-af trek heeft uitgeoefend. Bijgevolg staat het feit dat de groep Martens de btw niet kan aftrekken wegens onvolledige facturen niet eraan in de weg dat de administratie de betaling van de btw kan eisen van Petroma.

Arrest van het Hof van 18 juli 2013, Medicom, C-210/11 & C-211/11 (België, Hof van Cassatie)

Twee Belgische btw-plichtige vennootschappen hebben elk een gebouw doen optrekken waar zij hun activiteiten uitoefenen en waar voorts de respectieve beheerders en hun familie kosteloos wonen. In hun btw-aangifte hebben beide vennootschappen de btw van de vervaardigingskosten van deze gebouwen volledig afgetrokken. De Belgische belastingadministratie is echter van mening dat, aangezien een gedeelte van de gebouwen bestemd is als woning voor de beheerders, het om een voordeel in natura gaat en niet om een kosteloze terbeschikkingstelling. De btw mocht dan ook slechts gedeeltelijk worden afgetrokken. De rechter in eerste aanleg en de beroepsrechter stelden de belastingplichtigen in het gelijk. De bevoegde belastingadministratie heeft hiertegen cassatieberoep ingesteld. Het Hof van Cassatie heeft vervolgens besloten aan het Hof van Justitie te vragen of de zesde Richtlijn 77/388/EEG van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag zich ertegen verzet dat een nationale wetgeving de terbeschikkingstelling van een onroerend goed als hierboven bedoeld, beschouwt als een voordeel in natura en of het bestaan van een rechtstreeks verband tussen de terbeschikkingstelling en de exploitatie van het bedrijf relevant is om uit te maken of voor deze terbeschikkingstelling vrijstelling van toepassing kan zijn.

Om te beginnen heeft het Hof arrest Seeling (arrest van 8 mei 2003, C-269/00) aangehaald, dat bepaalt dat er slechts sprake is van verhuur van onroerend goed in de zin van de Richtlijn, en dus van btw-vrijstelling, wanneer is voldaan aan alle kenmerkende voorwaarden voor deze handeling. **Anders dan de Belgische regering had gesteld**, stond niet vast dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de terbeschikkingstelling van de onroerende goederen en een eventuele vermindering van de bezoldiging van de beheerders of een eventuele gedeeltelijke arbeidsprestatie. Aan de voorwaarde van de betaling van huur is dus niet voldaan. Bovendien blijkt uit arrest BLM (arrest van 29 maart 2012, C-436/10) dat het geen verschil maakt dat de Belgische belastingwetgeving zodanige terbeschikkingstelling beschouwt als een voordeel in natura. Vervolgens heeft het Hof eraan herinnerd dat de toepassing van het btw-stelsel en derhalve van de aftrekregeling afhankelijk is van de vraag of een goed is gekocht door een belastingplichtige en niet van het gebruik ervan. **Anders dan het door de Belgische regering**

ingenomen standpunt stelde het Hof dat als een belastingplichtige zijn onroerende goed volledig bestemt voor zijn bedrijf en vervolgens een deel ervan voor privédoeleinden gebruikt, hij de over de vervaardigingskosten betaalde btw mag aftrekken, met dien verstande dat hij dienovereenkomstig verplicht is tot betaling van btw over het bedrag van de uitgaven voor dat privégebruik. Hij hoeft geen rechtstreeks en onmiddellijk verband tussen het gebruik voor privédoeleinden en zijn belastbare economische activiteiten aan te tonen.

Arrest van het Hof van 3 oktober 2013, Gimle, C-322/12 (België, Hof van Cassatie)

Gimle, een naamloze vennootschap naar Belgisch recht met als maatschappelijk doel het nemen van deelnemingen, verwierf in 1998 vijftig aandelen van een vennootschap naar Zweeds rechts voor een prijs van 100 SEK per aandeel. Achtendertig dagen later verkocht ze de aandelen voor een prijs die drieduizendvijfhonderd keer hoger was.

In haar aangifte van de vennootschapsbelasting in België heeft Gimle de historische waarde van de aandelen vermeld, zijnde 100 SEK per aandeel, omdat de meerwaarde van deze aandelen fiscaal wordt vrijgesteld. De Belgische belastingadministratie was echter van mening dat Gimle deze aandelen in de boekhouding moest opnemen tegen hun werkelijke waarde en niet tegen hun historische kostprijs (tijdstip van de verkoop). De belastingadministratie stelde zich op het standpunt dat uit de aanzienlijke meerwaarde bleek dat de betaalde prijs kennelijk niet overeenstemt met de werkelijke waarde van de aandelen, zodat een vertekend beeld wordt gegeven van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van Gimle.

Het Hof van Cassatie van België verzocht het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing. Het Hof oordeelde, **anders dan de Belgische regering betoogde**, dat het beginsel van het getrouwe beeld niet toestaat dat wordt afgeweken van het beginsel van de waardering op basis van de historische kostprijs, zelfs wanneer de betaalde prijs duidelijk lager ligt dan de werkelijke waarde ervan.

Het Hof bracht in herinnering dat overeenkomstig de vierde Richtlijn 78/660/EEG van de Raad van 25 juli 1978 op de grondslag van artikel 54, lid 3, *sub g*), van het Verdrag betreffende de jaar- rekening van bepaalde vennootschapsvormen de waardering van de activa die de jaarrekening van een vennootschap moet bevatten, een getrouw beeld moet geven van het vermogen, de financiële positie en het resultaat ervan. Het Hof heeft echter ook opgemerkt dat bij de hantering van het beginsel van getrouw beeld, het zaak is zich steeds te laten leiden door het voorzichtigheidsbeginsel en het beginsel van het opnemen van de activa tegen de aanschaffingsprijs.

Het Hof heeft erop gewezen dat, ofschoon de Richtlijn toestaat dat in uitzonderingsgevallen van bedoelde beginselen wordt afgeweken, de onderwaardering van activa geen uitzonderingsgeval vormt. Volgens het Hof is de onderwaardering van de actiefbestanddelen immers slechts het logisch gevolg van de door de Europese wetgever

gemaakte keuze om de activa niet op grond van hun werkelijke waarde maar op grond van hun historische kostprijs te waarderen.

Arrest van het Hof van 17 oktober 2013, Welte, C-181/12 (Duitsland)

De heer Welte, Zwitsers onderdaan, is enig erfgenaam van zijn echtgenote, die in Duitsland werd geboren, maar die na hun huwelijk de Zwitserse nationaliteit verkreeg. Zij is in 2009 in Zwitserland overleden. De erfenis bestond onder andere uit een in Duitsland gelegen onroerende zaak en verschillende bankrekeningen in Duitsland en Zwitserland.

De heer Welte betwistte het bedrag van de erfbelasting die de Duitse belastingadministratie vorderde. Volgens hem was het verschil in fiscale behandeling van de belastingvrije som bij vererving van een in Duitsland gelegen onroerende zaak een schending van het vrij verkeer van kapitaal. Overeenkomstig de Duitse wettelijke regeling die aan de orde is, wordt voor de echtgenoot een aanmerkelijk hogere belastingvrije som toegepast wanneer ten minste één ingezetene bij de erfenis is betrokken. Waar het concreet op neerkomt is dat aangezien de echtgenoten Welte ten tijde van het overlijden in Zwitserland woonden, aan de heer Welte slechts een vrijstelling is verleend voor een bedrag van 2000 euro en niet voor een bedrag van 500 000 euro en dat als één van beiden ten tijde van het openvallen van de nalatenschap in Duitsland had gewoond, er derhalve geen erfbelasting had moeten worden betaald.

Anders dan het standpunt dat de Belgische regering inneemt, is het Hof van oordeel dat een zodanig verschil in behandeling, dat de toepassing van een belastingvrije som laat afhangen van de woonplaats van de erflater en de verkrijger van de nalatenschap ten tijde van het overlijden, wel degelijk een beperking van het vrij verkeer van kapitaal vormt. Het Hof verwierp het door de lidstaten (waaronder België) en de Commissie aangevoerde argument over het toestaan van een dergelijke beperking ten aanzien van een derde land, overeenkomstig artikel 57, lid 1 EG (huidig artikel 64, lid 1 VWEU). Een erfenis van een onroerende zaak valt immers niet onder « beleggingen in onroerende goederen », vermeld in bijlage I bij Richtlijn 88/361/EEG van de Raad van 24 juni 1988 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag. Bedoelde beperking kan dus geen rechtvaardiging vinden in voornoemd artikel 57 EG.

Bovendien **volgde het Hof niet de stelling van België** dat nalatenschappen tussen niet-ingezetenen en die waarbij ten minste één ingezetene betrokken is, niet vergelijkbaar zijn. Het enige wat bepalend is voor de hoogte van de erfbelasting over een onroerende zaak, is de waarde van de onroerende zaak en de graad van verwantschap tussen de erflater en de erfgenaam. Uit het feit dat de heer Welte slechts een beperkt belastingplichtige is (de volledige nalatenschap bevond zich immers niet in Duitsland) kon men evenmin in tegengestelde zin concluderen, aangezien de belastingvrije som niet afhankelijk was van de hoogte van de heffingsgrondslag voor de erfbelasting, maar aan de erfgenaam wordt toegekend als

belastingplichtige. Het Hof was van oordeel dat er dan ook geen objectief verschil bestaat tussen deze twee categorieën betrokkenen bij een nalatenschap.

Tot slot verwierp het Hof de door Duitsland aangevoerde rechtvaardigingsgronden voor de beperking van het vrij verkeer van kapitaal, te weten: het behoud van de fiscale samenhang en de doeltreffendheid van de fiscale controles.

Handelspraktijken

Arrest van het Hof van 17 januari 2013, Köck, C-206/11 (Oostenrijk)

De heer Köck is een in Innsbruck (Oostenrijk) gevestigde handelaar. In een dagblad kondigde hij de „totale uitverkoop” van de koopwaar in zijn winkel aan en maakte hiervoor tevens reclame aan de ingang van zijn winkel. De heer Köck had het districtsbestuur niet verzocht om de aankondiging van de uitverkoop goed te keuren. De overkoepelende organisatie tegen oneerlijke concurrentie stelde vervolgens een vordering tot staking in, die in eerste instantie werd afgewezen. De verwijzende rechter bij wie hoger beroep werd ingesteld, vraagt zich af of Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt eraan in de weg staat dat een nationale rechterlijke instantie de staking van een handelspraktijk beveelt op de enkele grond dat deze handelspraktijk niet vooraf door het bevoegde bestuur is goedgekeurd, zonder evenwel zelf het oneerlijke karakter van die praktijk te beoordelen.

Het Hof van Justitie is van oordeel dat de reclamemaatregelen die aan de orde zijn (verkoop van goederen aan consumenten tegen voordelige voorwaarden of prijzen) duidelijk deel uitmaken van de commerciële strategie van een ondernemer en rechtstreeks verband houden met de verkoopbevordering en de verkoop van deze goederen. Zij vormen dan ook „handelspraktijken” als bedoeld in Richtlijn 2005/29/EG en vallen bijgevolg binnen de materiële werkingssfeer van de Richtlijn. Het Hof herinnert er verder aan dat een handelspraktijk die bestaat in de aankondiging van een uitverkoop niet tot de handelspraktijken wordt gerekend zoals vermeld in bijlage I van Richtlijn 2005/29/EG, die een opsomming bevat van de onder alle omstandigheden verboden handelspraktijken. Het Hof is dan ook van oordeel dat Richtlijn 2005/29/EG zich ertegen verzet dat een nationale rechterlijke instantie de staking beveelt van een handelspraktijk die niet onder bijlage I van Richtlijn 2005/29/EG valt op de enkele grond dat die handelspraktijk niet vooraf door het bevoegde bestuur is goedgekeurd, zonder evenwel zelf te beoordelen of de betrokken praktijk oneerlijk is. **Het Hof heeft het standpunt van de Belgische regering niet gevolgd.**

Arrest van het Hof van 21 maart 2013, RWE Vertrieb, C-92/11 (Duitsland)

RWE is een gasleverancier die met consumenten overeenkomsten voor de levering van aardgas heeft gesloten. RWE en de andere gasleveranciers hebben ingevolge een Duitse regeling de plicht met consumenten overeenkomsten tegen een vast tarief te sluiten (overeenkomsten met vaste tarifiering). Deze regeling bood de gasleverancier de mogelijkheid de gasprijzen eenzijdig te wijzigen zonder precisering van redenen, voorwaarden of omvang van deze wijziging, ofschoon hij moest waarborgen dat de klanten van deze wijziging op de hoogte werden gesteld en in voorkomend geval de mogelijkheid tot opzegging van de overeenkomst hadden. Tussen 1 januari 2003 en 1 oktober 2005 heeft RWE de gasprijzen tot vier maal toe verhoogd. In deze periode bestond voor de in het hoofdgeding betrokken klanten niet de mogelijkheid om van gasleverancier te veranderen. Na de veroordeling tot terugbetaling van een bedrag van 16.128,63 euro stelde RWE tegen deze veroordeling een beroep tot "Revision" in bij de verwijzende rechter. Deze was van oordeel dat de beslechting van het geding afhangt van de uitlegging van bepaalde bepalingen van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten.

Het Hof van Justitie is van oordeel dat artikel 1, lid 2 van Richtlijn 93/13/EEG aldus moet worden uitgelegd dat deze Richtlijn van toepassing is op de bedingen van algemene voorwaarden die zijn opgenomen in de tussen een verkoper en een consument gesloten overeenkomsten waarin een voor een andere categorie overeenkomsten geldende regel van nationaal recht is overgenomen en die niet aan de betrokken nationale regeling zijn onderworpen. Daarenboven oordeelt het Hof dat de artikelen 3 en 5 van Richtlijn 93/13/EEG, gelezen in samenhang met artikel 3, lid 3 van Richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en houdende intrekking van Richtlijn 98/30/EG aldus moeten worden uitgelegd dat bij de beoordeling of een standaardbeding waarin een leverancier zich het recht voorbehoudt om de gasprijs te wijzigen beantwoordt aan de in deze bepalingen gestelde eisen van goede trouw, evenwicht en transparantie, wezenlijk belang moet worden gehecht aan met name:

- de vraag of in de overeenkomst de redenen voor en de wijze van aanpassing van deze prijs transparant worden toegelicht, zodat de consument aan de hand van duidelijke en begrijpelijke criteria eventuele wijzigingen van deze prijs kan voorzien. Wanneer vóór de sluiting van de overeenkomst daarover geen informatie is verstrekt, kan dit in beginsel niet worden goedge maakt enkel door het feit dat de consument in de loop van de uitvoering van de overeenkomst redelijke tijd vooraf zal worden geïnformeerd over de prijsaanpassing en zijn opzeggingsrecht, mocht hij deze aanpassing niet wensen te aanvaarden en
- de vraag of de consument in concreto daadwerkelijk zijn opzeggingsrecht kan uitoefenen. Volgens het Hof is het de taak van de verwijzende rechter om bij deze beoordeling rekening te houden met alle omstandigheden van het concrete geval, daaronder begrepen alle

bedingen van de algemene voorwaarden van de consumentenovereenkomsten waarvan het omstreden beding deel uitmaakt. **De Belgische regering verwees ook naar de rol van de nationale rechter bij deze beoordeling.**

Arrest van het Hof van 18 juli 2013, Citroën Belux, C-265/12 (België, Hof van beroep te Brussel)

In december 2010 startte Citroën een publiciteitscampagne waarbij bij aankoop van een Citroën-auto een kosteloze omniumverzekering voor zes maanden werd aangeboden. De federatie van verzekerings- en financiële tussenpersonen was van oordeel dat dit bijzondere aanbod een gezamenlijk aanbod vormt dat verboden is op grond van artikel 72 van de Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming. Artikel 72, lid 1 bepaalt immers dat elk gezamenlijk aanbod aan de consument waarvan minstens één bestanddeel een financiële dienst is en dat verricht wordt door een onderneming of verscheidene ondernemingen die handelen met een gemeenschappelijke bedoeling, verboden is. De Belgische wetgever voorziet hiermee in de uitzondering zoals bedoeld in artikel 3, lid 9 van Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt.

De Rechtbank van Koophandel te Brussel was van oordeel dat het litigieuze aanbod moet worden verboden op basis van artikel 72 van de Wet van 6 april 2010. Het Hof van Beroep te Brussel daarentegen stelde het Hof van Justitie een vraag over de verenigbaarheid van het Belgische recht met het Unierecht. Om te beginnen heeft het Hof van Justitie geantwoord dat artikel 3, lid 9 van Richtlijn 2005/29 aldus moet worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regelgeving die een algemeen verbod bevat - onder voorbehoud van limitatief vermelde gevallen - op gezamenlijke aanbiedingen die aan de consument worden voorgesteld en waarvan ten minste één element een financiële dienst behelst. Vervolgens toetste het Hof de aan de orde zijnde wetgeving aan artikel 56 VWEU (vrij verrichten van diensten). Het Hof erkende dat een verbod zoals bepaald in het Belgische recht, het verrichten van financiële diensten op het Belgische grondgebied door ondernemingen die in andere lidstaten gevestigd zijn, minder aantrekkelijk kan maken, maar het oordeelde toch dat dit verbod gericht is op de bescherming van de consument (dwingende reden van algemeen belang die een beperking op het vrij verrichten van diensten kan rechtvaardigen). **Het Hof heeft het standpunt van de Belgische regering helemaal gevolgd.**

Arrest van het Hof van 18 juli 2013, BEST, C-657/11 (België, Hof van Cassatie)

De ondernemingen BEST en Visys zijn ontwerpers, producenten en verkopers van sorteermachines en sorteerlijnen met lasertechnologie. De sorteertoestellen van BEST dragen de typeaanduidingen „Helius”, „Genius”, „LS9000” en „Argus». Visys liet de domeinnaam «www.bestlasersorter.com» registreren. De inhoud van de website met deze domeinnaam is identiek aan die van de gebruikelijke websites van Visys («www.visys.be» en «www.visysglobal.be»). Er werd vastgesteld dat na het ingeven van de zoekterm „Best Laser Sorter” in de zoekmachine „www.google.be”, als tweede resultaat, na de website van BEST, een link naar de website van Visys werd weergegeven en dat Visys de metatags (keywords) «Helius sorter, LS9000, Genius sorter, Best+Helius, Best+Genius, Best nv» voor haar websites gebruikte. Aangezien volgens BEST de registratie en het gebruik van de domeinnaam „www.bestlasersorter.com” en het gebruik van de hiervoor genoemde metatags afbreuk deden aan haar merk en handelsnaam en deze handelingen inbreuk maakten op de regeling inzake misleidende en vergelijkende reclame alsook op die betreffende de ongeoorloofde registratie van domeinnamen, dagvaarde BEST Visys om deze gedragingen en inbreuken te doen staken.

In de fase van het cassatieberoep stelde de verwijzende rechter een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie : moet het begrip « reclame» van artikel 2 van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad van 10 september 1984 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame en van artikel 2 van Richtlijn 2006/114/EEG van het Europees Parlement en van de Raad van 12 december 2006 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame aldus worden uitgelegd dat het enerzijds de registratie en het gebruik van een domeinnaam en anderzijds het gebruik van metatags in metadata van een website, omvat?

Het Hof verduidelijkt eerst dat de loutere registratie van een domeinnaam op zich geen enkele reclameboodschap bevat, maar hoogstens een beperking vormt van de communicatiemogelijkheden van de concurrenten. Het geeft verder aan dat het gebruik van een domeinnaam daarentegen, kennelijk tot doel heeft de afzet van de goederen of de diensten van de houder van de domeinnaam te bevorderen. Wat ten slotte de metatags betreft die bestaan uit keywords («keyword metatags»), die door de zoekmachines worden gelezen wanneer zij het internet aftasten om een lijst van links naar de talrijke websites op het internet te kunnen opmaken, bevestigt het Hof dat deze een van de middelen vormen aan de hand waarvan zoekmachines een ranglijst van websites kunnen weergeven naargelang hun relevantie met betrekking tot het door de internetgebruiker ingevoerde zoekwoord. Als de metatags overeenstemmen met de namen van de producten van de concurrentie, zal het natuurlijke resultaat van de zoekopdracht er in het voordeel van de gebruiker van die metatags anders uitzien en zal de link naar zijn website in de lijst van resultaten zijn opgenomen, eventueel zelfs vlakbij de link naar de website van de betrokken concurrent.

Volgens het Hof valt bijgevolg onder het begrip « reclame » zoals dit in bovengenoemde bepalingen is omschreven, het gebruik van een domeinnaam en het gebruik van metatags in de metadata van een website, wat **in overeenstemming is met het standpunt van de Belgische regering**. De registratie van een domeinnaam als zodanig valt daarentegen niet onder dit begrip, **wat eveneens overeenstemt met het standpunt van de Belgische regering**.

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken

Arrest van het Hof van 21 februari 2013, ProRail, C-332/11 (België, Hof van Cassatie)

Op 22 november 2008 is in Amsterdam een goederentrein ontspoord die onderweg was van België naar Nederland. Naar aanleiding van dit ongeval zijn bij Belgische en bij Nederlandse rechterlijke instanties rechtszaken aanhangig gemaakt. Bij beschikking heeft de Rechtbank van Koophandel te Brussel een deskundige aangewezen om de oorzaken van het ongeval vast te stellen en diens opdracht, die hoofdzakelijk in Nederland moest worden uitgevoerd, omschreven. Aangezien de beschikking in hoger beroep werd bevestigd, vraagt het Hof van Cassatie zich af of de rechter die een gerechtelijk deskundigenonderzoek beveelt waarvan de opdracht deels in het land van de lidstaat waartoe de rechter behoort, maar ook deels in een andere lidstaat dient te worden uitgevoerd, voor de rechtstreekse uitvoering van dit laatste deel gebruik moet maken van de in het leven geroepen methode bij Verordening nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken, dan wel of de door dat land aangestelde gerechtsdeskundige ook buiten de bepalingen van Verordening nr. 1206/2001 kan belast worden met een onderzoek dat gedeeltelijk in een andere lidstaat van de Europese Unie moet worden uitgevoerd.

Het Hof heeft, **in tegenstelling tot wat de Belgische regering had voorgesteld**, geantwoord dat het gerecht van een lidstaat dat verlangt dat de handeling tot het verkrijgen van bewijs waarmee een deskundige is belast wordt verricht op het grondgebied van een andere lidstaat, niet noodzakelijkerwijs gehouden is de in Verordening (EG) nr. 1206/2001 neergelegde methode voor bewijsverkrijging toe te passen om deze handeling te kunnen gelasten.

Arrest van het Hof van 19 september 2013, Faillissement Grontimmo, C-251/12 (België, Rechtbank van koophandel te Brussel)

Grontimmo is een bedrijf met zijn maatschappelijke zetel in België. Ingevolge de opening van een insolventieprocedure hebben de bestuurders aan Dexia Banque Internationale in Luxemburg (hierna « Dexia ») de opdracht gegeven om een bankcheque voor een bedrag van 1 400 000 EUR uit te schrijven ten gunste van het bedrijf Kostner waarop Grontimmo een koopoptie had. Op 4 juli 2006 is Grontimmo failliet verklaard bij vonnis bekendgemaakt in

het Belgisch Staatsblad, maar niet in het Journal officiel van Luxemburg. Op 5 juli heeft Dexia de cheque ten voordele van Kostner uitgeschreven en betaalbaar gesteld. De faillissementscuratoren hebben Dexia verzocht dit bedrag onmiddellijk te restitueren omdat de betaling na de opening van het faillissement was verricht. Dexia heeft dit geweigerd met een beroep op artikel 24, lid 1 van Verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures, dat luidt als volgt: «Degene die in een lidstaat een verbintenis uitvoert ten voordele van de schuldenaar die is onderworpen aan een in een andere lidstaat geopende insolventieprocedure terwijl hij die verbintenis had moeten uitvoeren voor de curator van die procedure, wordt bevrijd indien hij niet van de opening van de procedure op de hoogte was». De rechter bij wie de zaak aanhangig werd gemaakt, heeft het Hof van Justitie de vraag voorgelegd hoe de woorden „verbintenis ten voordele van de schuldenaar” moeten worden uitgelegd.

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag heeft het Hof zich enerzijds gebogen over de gewone betekenis van de litigieuze woorden en over de verschillende taalversies van punt 30 van de considerans van Verordening 1346/2000 en heeft het geconcludeerd dat de door artikel 24 beschermde personen de schuldenaars van de gefailleerde zijn die, direct of indirect, te goeder trouw een verbintenis uitvoeren ten gunste van deze laatste. Verder heeft het Hof het doel van artikel 24 onderzocht en heeft het hieruit geconcludeerd dat dit artikel het mogelijk maakt dat de beslissing om een insolventieprocedure te openen niet onmiddellijk wordt erkend, doordat het toestaat dat de boedel wordt verminderd met schuldvorderingen van de gefailleerde schuldenaar die door diens schuldenaars te goeder trouw aan hem worden voldaan. Volgens het Hof mag artikel 24 niet aldus worden uitgelegd dat de boedel ook mag worden verminderd met de goederen die de gefailleerde schuldenaar aan zijn schuldeisers verschuldigd is. **Anders dan het door de Belgische regering verdedigde standpunt**, luidde de conclusie van het Hof dat een betaling in opdracht van een aan een insolventieprocedure onderworpen schuldenaar aan een schuldeiser van deze laatste niet binnen de werkingssfeer van artikel 24 van Verordening nr. 1346/2000 valt.

[Arrest van het Hof van 17 oktober 2013, UNAMAR, C-184/12 \(België, Hof van Cassatie\)](#)

United Antwerp Maritime Agencies (Unamar), in België gevestigd als handelsagent, en Navigation Maritime Bulgare (NMB), de principaal, hebben in 2005 een handelsagentuurovereenkomst gesloten inzake de uitbating van de maritieme containerlijndienst van NMB. De overeenkomst bepaalde dat zij werd beheerst door het Bulgaarse recht en dat elk geschil met betrekking tot de overeenkomst zou worden beslecht door de Arbitragekamer bij de Bulgaarse Kamer van Koophandel en Industrie in Sofia (Bulgarije). In 2008 deelde NMB aan zijn handelsagenten mee dat zij om economische redenen genoodzaakt was de contractuele

betrekkingen te beëindigen. Unamar heeft in België een procedure aanhangig gemaakt tegen NMB voor de betaling van verschillende vergoedingen.

Na te hebben vastgesteld dat de Belgische Wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst, die bepaalt dat elke activiteit van een handelsagent met hoofdvestiging in België onderworpen is aan de Belgische Wet en tot de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken behoort, een Wet is die bepalingen van bijzonder dwingend recht bevat in de zin van het Verdrag van 19 juni 1980 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Verdrag van Rome), vraagt het Hof van Cassatie zich af of dit Verdrag toelaat dat de bepalingen van bijzonder dwingend recht van het land van de aangezochte rechter worden toegepast op de overeenkomst. Deze bepalingen bieden in ieder geval een ruimere bescherming dan het minimum waarin Richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten voorziet. In het Bulgaarse recht, dat normaliter van toepassing is op de overeenkomst, werd de minimumbescherming zoals bepaald in Richtlijn 86/653/EEG tot stand gebracht.

Het Hof van Justitie heeft geantwoord dat het Verdrag van Rome (meer bepaald, de artikelen 3 en 7, lid 2) aldus moet worden uitgelegd dat de wet van een lidstaat van de Unie die voldoet aan de door Richtlijn 86/653/EEG voorgeschreven minimumbescherming, waarvoor de partijen bij een handelsagentuurovereenkomst hebben gekozen, door de aangezochte rechter in een andere lidstaat buiten beschouwing mag worden gelaten voor de *lex fori* omwille van het feit dat de regels die de situatie van zelfstandige handelsagenten beheersen van dwingend recht zijn in de rechtsorde van deze lidstaat wanneer de aangezochte rechter genoegzaam vaststelt dat de wetgever van het land van de aangezochte rechter er belang aan hecht dat de handelsagent een bescherming wordt geboden die verder gaat dan de in de Richtlijn neergelegde bescherming. **De Belgische regering had hetzelfde standpunt ingenomen.**

[Arrest van het Hof van 17 oktober 2013, Emrek, C-218/12 \(Duitsland\)](#)

De heer Emrek, die in Duitsland woont, zocht een tweedehandsvoertuig. De heer Emrek begaf zich naar de vestiging van een in Frankrijk gevestigd bedrijf van tweedehandswagens. In het bedrijf werd een schriftelijke verkoopovereenkomst voor een tweedehandsvoertuig gesloten. Later meende de heer Emrek dat de Duitse rechter die hij had aangezocht voor een garantieclaim, krachtens artikel 15, lid 1, *sub c* van Verordening nr. 44/2001 van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, internationaal bevoegd was. Volgens de heer Emrek richtte het bedrijf zijn activiteiten immers op Duitsland, omdat op de website van het bedrijf een Duits mobiel telefoonnummer staat vermeld. Alleen had de heer Emrek met het bedrijf geen overeenkomst gesloten na de website van het bedrijf te hebben geraadpleegd. In het ingestelde hoger beroep wenst de verwijzende rechter bijgevolg van het Hof van Justitie te vernemen of

artikel 15, lid 1, *sub c*), van Verordening nr. 44/2001, als aanvullende voorwaarde naast de voorwaarden in punt c), vereist dat de consument door de website van de ondernemer is aangezet tot het sluiten van de overeenkomst, dus dat er een causaal verband bestaat tussen de website en het sluiten van de overeenkomst. De verwijzende rechter wenst ook te vernemen of bedoelde bepaling vereist dat de overeenkomst door middel van technieken voor verkoop op afstand is gesloten.

Op de eerste vraag heeft het Hof geantwoord dat artikel 15, lid 1, *sub c* van Verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat het niet verlangt dat er een causaal verband bestaat tussen het middel – een website – dat wordt gebruikt om de commerciële of beroepsactiviteit te richten op de lidstaat waar de consument woont en het sluiten van de overeenkomst met deze consument. Wel vormt het bestaan van een dergelijk causaal verband een aanwijzing dat de overeenkomst verband houdt met een dergelijke activiteit. Wat de tweede vraag betreft, herinnert het Hof eraan dat het al heeft geoordeeld dat bedoelde bepaling van Verordening nr. 44/2001 niet verlangt dat de overeenkomst tussen de consument en de ondernemer op afstand is gesloten.

Het Hof heeft het standpunt van de Belgische regering niet gevolgd.

[Arrest van het Hof van 19 december 2013, Corman-Collins, C-9/12 \(België, Rechtbank van koophandel te Verviers\)](#)

Tussen de ondernemingen Corman-Collins en La Maison du Whisky bestond ongeveer tien jaar een handelsbetrekking, in het kader waarvan de eerstgenoemde onderneming whisky's van verschillende merken kocht bij de tweede, die zij in ontvangst nam in Frankrijk en in België doorverkocht. In februari 2011 heeft La Maison du Whisky Corman-Collins ingelicht dat zij de exclusieve distributie van de twee merken van haar producten zou toekennen aan een andere onderneming, bij wie Corman-Collins voortaan haar bestellingen kon plaatsen. Corman-Collins heeft La Maison du Whisky vervolgens gedagvaard voor de Rechtbank van Koophandel te Verviers tot betaling van een vergoeding wegens opzegging van de overeenkomst en een aanvullende schadevergoeding op basis van de Belgische Wet van 27 juli 1961 betreffende eenzijdige beëindiging van de voor onbepaalde tijd verleende concessies van alleenverkoop. La Maison du Whisky heeft de territoriale bevoegdheid van de aangezochte rechter betwist op grond dat de Franse rechtsinstanties bevoegd waren krachtens artikel 2 van de Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. In repliek op dit bezwaar heeft Corman-Collins artikel 4 van de genoemde Belgische Wet aangevoerd. Dit artikel bepaalt dat de benadeelde concessiehouder, bij de beëindiging van een verkoopconcessie met uitwerking voor het gehele Belgische grondgebied of een deel ervan, in elk geval de concessiegever in België kan dagvaarden, hetzij voor de rechter van zijn eigen woonplaats, hetzij voor de rechter van de woonplaats of de zetel van de concessiegever. De Rechtbank van

Koophandel te Verviers heeft daarop het Hof van Justitie verzocht om een prejudiciële beslissing over een aantal vragen.

Het Hof oordeelt dat artikel 2 van Verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een nationale bevoegdheidsregel zoals die van artikel 4 van de Belgische Wet van 27 juli 1961 wordt toegepast wanneer de verweerder woonplaats heeft in een andere lidstaat dan de lidstaat van de aangezochte rechter. Verder acht het Hof dat artikel 5, punt 1, *sub b*) aldus moet worden uitgelegd dat de in het tweede streepje van die bepaling neergelegde bevoegdheidsregel voor geschillen over overeenkomsten tot verstrekking van diensten van toepassing is op een vordering in rechte waarmee een in een lidstaat gevestigde verzoeker zich ten aanzien van een in een andere lidstaat gevestigde verweerder beroept op rechten uit een concessieovereenkomst, voor zover de overeenkomst tussen de partijen bijzondere bepalingen bevat inzake de distributie door de concessiehouder van de door de concessiegever verkochte goederen. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of dit in de bij hem aanhangige zaak het geval is.

Het Hof heeft het standpunt van de Belgische regering niet gevolgd.

Justitiële samenwerking in strafzaken

Arrest van het Hof van 26 februari 2013, Melloni, C-399/11 (Spanje)

In maart 2003 werd Melloni door een Italiaanse rechtbank bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf van tien jaar wegens bedrieglijke bankbreuk. In juni 2004 werd door de Italiaanse autoriteiten een Europees aanhoudingsbevel uitgevaardigd ter uitvoering van de gevangenisstraf. Op 1 augustus 2008 werd de heer Melloni door de Spaanse politie aangehouden. Hij heeft zich tegen zijn overlevering aan de Italiaanse autoriteiten verzet en daartoe allereerst aangevoerd dat hij bij de Italiaanse rechter een andere advocaat had aangewezen dan de twee advocaten die hem hebben vertegenwoordigd, dat hij hun machtiging had ingetrokken en dat de Italiaanse autoriteiten desondanks verder betekenden aan die twee advocaten. Voorts heeft hij betoogd dat het Italiaanse procesrecht niet voorziet in de mogelijkheid van verzet tegen bij verstek uitgesproken veroordelingen en dat de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel dus, in voorkomend geval, afhankelijk dient te worden gesteld van de voorwaarde dat Italië garandeert dat hij kan opkomen tegen het vonnis waarbij hij is veroordeeld. De verwijzende rechter heeft aan het Hof van Justitie een vraag gesteld over de uitlegging van artikel 4bis van Kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten, zoals gewijzigd bij Kaderbesluit 2009/299/JBZ van de Raad van 26 februari 2009.

Het Hof van Justitie antwoordt dat om te beginnen artikel 4bis, lid 1 van Kaderbesluit 2002/584/JBZ aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat de uitvoerende

rechterlijke autoriteit in de in die bepaling omschreven gevallen de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel voor de uitvoering van een straf afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de veroordeling bij verstek in de uitvaardigende lidstaat kan worden herzien. Het Hof bevestigt tevens dat artikel 4bis, lid 1 verenigbaar is met de eisen die voortvloeien uit de artikelen 47 en 48, lid 2 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Tot slot stelt het Hof dat artikel 53 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie aldus moet worden uitgelegd dat een lidstaat de uitlevering van een bij verstek veroordeelde niet afhankelijk mag stellen van de voorwaarde dat de veroordeling in de uitvaardigende lidstaat kan worden herzien om te voorkomen dat inbreuk wordt gemaakt op het recht op een eerlijk proces en de rechten van de verdediging, welke in zijn grondwet zijn gewaarborgd. **België had dezelfde standpunten verdedigd.**

Landbouw

[Beschikking van het Hof van 21 februari 2013, Isera & Scaldis sugar, C-154/12 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Brussel\)](#)

Isera & Scaldis Sugar is een suikerproducent die met de steun van een paar duizend suikerbientelers bij het Belgische Interventie- en Restitutiebureau (BIRB) de terugbetaling heeft geëist van alle bedragen die het bedrijf als suikerproductieheffing heeft betaald overeenkomstig artikel 16 van Verordening (EG) nr. 318/2006 van de Raad van 20 februari 2006 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker. Isera en de andere eisers zijn van mening dat de heffing onrechtmatig en ongeldig is omdat een duidelijke en ondubbelzinnige rechtsgrondslag en motivering ontbreken en de beginselen van niet-discriminatie en evenredigheid zijn geschonden.

Aangezien het antwoord op de door de verwijzende rechter gestelde prejudiciële vraag ter beoordeling van de geldigheid van de heffing hetzelfde is als het antwoord op een eerder gestelde vraag en dat duidelijk uit de rechtspraak kan worden afgeleid, of dat er redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan over de geldigheid van de betwiste heffing, heeft het Hof van Justitie deze geldig verklaard. **De Belgische regering had hetzelfde betoogd.**

Het Hof is namelijk van mening dat de heffing tot doel heeft bij te dragen aan de financiering van de uitgaven in het kader van de gemeenschappelijke marktordening voor suiker en dat ze daarom het karakter heeft van een maatregel in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, die volgens de regels is goedgekeurd op grond van artikel 37 EG (huidig artikel 43 VWEU). Deze in overweging 19 van Verordening 318/2006 vastgelegde doelstelling vormde een duidelijke en ondubbelzinnige grond voor bedoelde heffing.

Verder heeft het Hof ontkend dat de heffing die alleen wordt opgelegd aan ondernemingen waaraan een suikerquotum is toegekend, een discriminatoir karakter zou

hebben. De suikerquotaregeling is immers een marktstabiliserende maatregel om de levensstandaard en de werkgelegenheid van de producenten binnen het quotum veilig te stellen. Daarom kan worden gesteld dat deze ondernemingen zich niet in een vergelijkbare situatie bevonden als de ondernemingen waaraan geen suikerquotum is toegekend.

Aangezien het Hof tot slot van mening is dat de opname van de hoeveelheid aan de markt onttrokken quotumsuiker in de berekeningsgrondslag van de heffing niet kennelijk ongeschikt is om het nagestreefde doel te bereiken, heeft het Hof uitgesloten dat er inbreuk op het evenredigheidsbeginsel is gemaakt.

[Arrest van het Hof van 18 juli 2013, Eurofit, C-99/12 \(België, Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel\)](#)

Eurofit is een Belgische vennootschap die zuivelproducten uitvoert naar landen buiten de EU. Hiervoor ontvangt zij financiële steun van de Europese Unie in de vorm van uitvoerrestituties. Met betrekking tot deze activiteit heeft het Belgische Interventie- en Restitutiebureau (BIRB), het Belgische betaalorgaan, van Eurofit de terugbetaling gevorderd van verschillende miljoenen euro aan restituties. Het is immers zo dat een paar ton boter die via Italië naar Albanië werden uitgevoerd, frauduleus werd omgeleid en opnieuw in de handel gebracht op het grondgebied van de Europese Unie door een Italiaanse tussenpersoon van Eurofit.

Eurofit voerde aan dat het BIRB haar ter bescherming van een lopend strafrechtelijk onderzoek niet in kennis had gesteld van alle gegevens over deze tussenpersoon waarover het beschikte en haar aldus niet in staat had gesteld de betrouwbaarheid van deze medecontractant correct te beoordelen. Eurofit heeft vervolgens het BIRB voor het gerecht gedaagd om de terugbetaling van alle uitvoerrestituties te verkrijgen. Eurofit riep hierbij overmacht in.

Ondervraagd over de uitlegging van het begrip overmacht in de zin van artikel 5 van Verordening (EEG) nr. 3665/87 van de Commissie van 27 november 1987 houdende gemeenschappelijke uitvoeringsbepalingen van het stelsel van restituties bij uitvoer voor landbouwproducten, verwierp het Hof van Justitie de toepassing van dit begrip op het informatieverzuim in onderhavige zaak.

Zoals de Belgische regering had betoogd, heeft het Hof in herinnering gebracht dat aangezien de betrokken producten het grondgebied van de Unie nooit hebben verlaten, ze niet kunnen worden geacht onderweg verloren te zijn gegaan in de zin van artikel 5 van Verordening nr. 3665/87. Aangezien de veroordeling voor fraude van de tussenpersoon van Eurofit bovendien tot de normale handelsrisico's behoort, kan deze omstandigheid niet als een onvoorzienbare omstandigheid in het kader van de handelstransacties in deze zaak worden beschouwd.

Het Hof is van oordeel dat bij de beoordeling van bepaalde uitzonderlijke gevallen in de zin van artikel 11 van Verordening nr. 3665/87 weliswaar rekening kan worden gehouden met het

gedrag van het BIRB, maar dat een dergelijk gedrag Eurofit niet vrijstelt van de verplichting om de ten onrechte ontvangen restituties terug te betalen.

Mededinging

Arrest van het Hof van 6 juni 2013, Donau Chemie, C-536/11 (Oostenrijk)

Verschillende bedrijven die actief zijn op de Oostenrijkse markt voor drukkerijchemicaliën werden veroordeeld tot de betaling van boeten wegens schending van artikel 101 VWEU dat een verbod inhoudt op alle overeenkomsten en onderling afgestemde gedragingen die de vrije mededinging in het gedrang brengen.

Een vereniging die de belangen van ondernemingen in de drukkerijsector in Oostenrijk vertegenwoordigt, heeft de verwijzende rechter verzocht om inzage in het dossier van de zaak om te beoordelen of het dienstig was een vordering in te stellen tot vergoeding van de schade die haar leden hebben geleden als gevolg van de bovengenoemde mededingingsverstoringende overeenkomst. Aangezien alle partijen bij de procedure zich hebben verzet tegen inzage in het dossier heeft de verwijzende rechter, naar Oostenrijks recht, het verzoek niet kunnen inwilligen. De verwijzende rechter heeft zich evenwel afgevraagd of de Oostenrijkse wetgeving in kwestie verenigbaar is met het Unierecht, doordat elke partij bij een mededingingsprocedure zich ertegen kan verzetten dat benadeelde derden inzage in het dossier krijgen en doordat de rechter niet de mogelijkheid krijgt om de betrokken belangen tegen elkaar af te wegen.

In tegenstelling tot wat de Belgische regering en andere lidstaten hadden geopperd, heeft het Hof van Justitie in zijn arrest geoordeeld dat bedoelde wetgeving inbreuk maakt op het Unierecht en inzonderheid op het doeltreffendheidsbeginsel. Dat beginsel bepaalt dat wanneer de procedureregels ter bescherming van een in het Unierecht verankerd recht bij gebreke van Unieregelgeving onder de procedurele autonomie van de lidstaten vallen, zij de uitoefening van de door het Unierecht aan de justitiabelen verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk mogen maken.

Het Hof is van oordeel dat de schadevorderingen wegens schending van de mededingingsregels door benadeelde derden wezenlijk bijdragen tot de handhaving van daadwerkelijke mededinging in de Europese Unie. Aangezien het volgens de rechtspraak van het Hof aan de rechter staat om bij elk verzoek tot inzage in een mededingingsdossier de afweging tussen de concurrerende openbare en particuliere belangen te maken, heeft het Hof vastgesteld dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde Oostenrijkse wetgeving geen ruimte laat voor deze afweging. De toetsing door de rechter is immers alleen mogelijk als geen van de partijen bij de procedure die inbreuk heeft gemaakt op de mededingingsregels zich daartegen verzet.

Non-discriminatie

Arrest van het Hof van 11 april 2013, HK Danmark, C-335/11 en 337/11 (Denemarken)

Ring en Skouboe Werge werden door hun Deense werkgever ontslagen wegens ziekte. Ze meenden dat hun werkgever hierdoor zijn verplichtingen in het kader van artikel 5 van de Richtlijn 2000/78 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep niet was nagekomen, dat de werkgever verplicht om passende maatregelen te nemen zodat een persoon met een handicap toegang kan hebben tot arbeid. Volgens Ring en Skouboe Werge had hun werkgever hen een arbeidsverkorting moeten voorstellen. Ze besloten daarom om op te komen tegen hun ontslag.

Het Hof van Justitie werd onder meer gevraagd om zich te buigen over het begrip handicap, dat in de Richtlijn 2000/78 niet wordt gedefinieerd. Voor de ratificatie van het VN-Gehandicaptenverdrag door de Unie was het Hof in het arrest Chacón Navas (C-13/05) tot het Besluit gekomen dat hieronder een beperking als gevolg van een lichamelijke, geestelijke of psychische aandoening, waardoor een deelname aan het beroepsleven wordt belemmerd, moet worden begrepen. Nu de Unie het VN-Verdrag heeft geratificeerd, dat overeenkomstig artikel 216, lid 2 VWEU van hogere rang is dan de handelingen van de Unie, stelde het Hof, **net zoals België**, dat het begrip handicap in de Richtlijn overeenkomstig het VN-Verdrag moet worden geïnterpreteerd. Hieronder moet volgens het Hof dan ook “een beperking die met name het gevolg is van lichamelijke, geestelijke of psychische aandoeningen die in wisselwerking met diverse drempels de betrokkene kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met andere werknemers aan het beroepsleven deel te nemen” worden begrepen. Het Hof voegde hieraan toe dat de beperking van lange duur moet zijn en dat deze niet hoeft aangeboren te zijn of veroorzaakt door een ongeval.

Het Hof gaf verder, **net zoals België**, mee dat arbeidstijdverkorting als een passende aanpassingsregel in de zin van artikel 5 van de Richtlijn 2000/78 kan worden beschouwd, op voorwaarde dat deze geen onredelijke belasting voor de werkgever inhoudt. Dit laatste moet volgens het Hof door de nationale rechter worden beoordeeld.

Daarenboven stelde het Hof dat een nationale maatregel die in een verkorte opzegtermijn voor de beëindiging van de arbeidsovereenkomst voorziet indien de werknemer met een handicap gedurende een bepaalde periode met ziekteverlof was, in strijd met Richtlijn 2000/78 is, indien het ziekteverlof te wijten was aan het verzuim van de werkgever om passende maatregelen te nemen. Ook deze stelling werd **door België verdedigd**.

Indien het ziekteverlof daarentegen te wijten was aan de handicap van de werknemer, kan een dergelijke nationale maatregel volgens het Hof enkel worden toegestaan indien deze regel een dwingende reden van algemeen belang nastreeft en tevens proportioneel is.

Arrest van het Hof van 26 september 2013, HK Danmark, C-476/11 (Denemarken)

In deze zaak diende het Hof van Justitie zich uit te spreken over de verenigbaarheid van een leeftijdsafhankelijke bedrijfspensioenverzekering met het beginsel van non-discriminatie op grond van leeftijd, vervat in artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en in Richtlijn 2000/78/EG.

Het Hof oordeelde ten eerste dat deze bedrijfspensioenverzekering, waarbij de pensioenbijdragen van zowel werknemer als werkgever hoger worden naargelang de leeftijd van de werknemer, een directe discriminatie op grond van leeftijd oplevert. Vervolgens stelde het Hof, **in tegenstelling tot wat de Belgische regering aanvoerde**, dat de leeftijdsafhankelijke bedrijfspensioenverzekering niet onder artikel 6, lid 2 van de Richtlijn 2000/78/EG valt, dat bepaalt dat de lidstaten ondernemings- en sectorale regelingen inzake sociale zekerheid kunnen uitzonderen van het in artikel 2 van deze Richtlijn geformuleerde verbod van discriminatie op grond van leeftijd, mits dit niet tot discriminatie op grond van geslacht leidt. Artikel 6, lid 2 geldt immers enkel voor sectorale regelingen inzake sociale zekerheid die de risico's van ouderdom en invaliditeit dekken. De leeftijdsafhankelijke bedrijfspensioenverzekering kan hieronder niet worden begrepen, aangezien de pensioenbijdragen een bestanddeel van het loon vormen, waardoor de leeftijdsafhankelijke progressiviteit van deze bijdragen gevolgen kan hebben die verder strekken dan een eenvoudige vaststelling van een toetredingsleeftijd of een leeftijd voor het verkrijgen van het recht op pensioenuitkeringen.

Het Hof onderzocht daarna of de discriminerende pensioenverzekering op grond van artikel 6, lid 1 van de Richtlijn 2000/78/EG valt te rechtvaardigen. Volgens dit artikel vormt een verschil in behandeling op grond van leeftijd geen discriminatie indien dat verschil door een legitiem doel wordt gerechtvaardigd, waarvan volgens het Hof sprake is. Ten eerste omdat deze regeling oudere werknemers die pas in een latere fase van hun loopbaan bij de betrokken onderneming beginnen te werken, de mogelijkheid biedt om tijdens een relatief korte aansluitingsperiode een toereikend pensioenkapitaal bijeen te sparen. Ten tweede omdat deze regeling ook jonge werknemers in staat stelt zich tijdig bij deze pensioenverzekering aan te sluiten, zonder dat zij een te groot deel van hun loon moeten afstaan (gezien de lagere pensioenbijdragen voor jongere werknemers). Ten derde omdat de hogere werkgevers- en werknemersbijdragen voor oudere werknemers kunnen verzekeren dat een groter deel van deze bijdragen wordt voorbehouden voor het dekken van risico's van overlijden, arbeidsongeschiktheid en ernstige ziekte, die vanuit statistisch oogpunt vaker voorkomen bij oudere werknemers.

Tot slot liet het Hof de proportionaliteitstoets aan de nationale rechter over.

Overheidsopdrachten

Arrest van het Hof van 14 november 2013, Belgacom, C-221/12 (België, Raad van State)

In het kader van de exploitatie van hun kabelnetwerken hadden verschillende intercommunale verenigingen van gemeenten een participatie genomen in Telenet in ruil voor bepaalde rechten op de vermelde netwerken. Toen de intercommunales later beslisten om interactieve digitale televisie via hun kabelnetten aan te bieden, stelde Telenet een vordering in om de uitoefening van deze activiteit te doen verbieden op grond dat het volgens hem om een exclusief recht gaat dat hem op basis van de bovengenoemde overeenkomst was overgedragen. Tenslotte bereikten de partijen bij dit geschil een compromis in de vorm van een overeenkomst waarin Telenet een exclusief gebruiksrecht op de kabelnetwerken werd toegekend voor het aanbieden van telefoniediensten, internettoegang en analoge, digitale en interactieve televisiediensten en waarin aan Telenet de televisieactiviteiten van de intercommunales alsook van de televisieabonnees werden overgedragen. Nadat het vrijwillige voorstel van Belgacom inzake de verwerving van de activiteiten voor de levering van televisiediensten door de intercommunales was geweigerd, vocht Belgacom voornoemde overeenkomst aan bij de verwijzende rechter op grond dat de verplichting om voor een dergelijke activiteit een oproep tot mededinging bekend te maken niet was nagekomen.

Aangezien de litigieuze overeenkomst volgens het Hof als concessie voor openbare diensten kan worden opgevat, moet deze in overeenstemming zijn met de artikelen 49 en 56 VWEU en het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit en het beginsel van gelijke behandeling die hieruit voortvloeien. Rekening houdend met het feit dat de gunning van deze concessie aan een in de lidstaat van de aanbestedende dienst gevestigde onderneming, zonder dat er sprake is van enige transparantie, een indirecte discriminatie op grond van nationaliteit oplevert ten nadele van de in een andere lidstaat gevestigde ondernemingen die in de betrokken concessie geïnteresseerd zouden kunnen zijn, is een dergelijke maatregel in beginsel door de artikelen 49 VWEU en 56 VWEU verboden.

Verder verwerpt het Hof de objectieve rechtvaardigingsgronden (rechtszekerheidsbeginsel, waardevermindering van de economische activiteit en bescherming van het consumentenbelang) die de intercommunales aanvoerden als dwingende redenen van algemeen belang die een dergelijke discriminatie kunnen rechtvaardigen.

De Belgische regering verdedigde een standpunt dat overeenstemt met de beslissing van het Hof inzake de inachtneming van de beginselen van non-discriminatie en transparantie. Ze voerde daarentegen wel aan dat het de taak van de verwijzende rechter is om te beoordelen of de voormelde objectieve rechtvaardigingsgronden kunnen worden aangemerkt als dwingende redenen van algemeen belang.

Staatssteun

Arrest van het Hof van 21 november 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/13 (Duitsland)

Overwegende dat het commercieel beleid dat de exploitant van de luchthaven van Frankfurt-Hahn voert ten aanzien van de lagekostenmaatschappij Ryanair staatssteun vormt die strijdig is met het Unierecht, heeft luchtvaartmaatschappij Lufthansa zich tot de Duitse rechter gewend om dit beleid te doen stopzetten. Bedoeld beleid bestond erin dat er minder luchthavengelden werden betaald afhankelijk van het aantal passagiers en dat commercialiseringssteun werd gegeven voor het openstellen van nieuwe luchtdiensten. Aangezien Ryanair goed is voor 95% van het passagiersverkeer op de luchthaven, kwam het commercieel beleid in de eerste plaats deze maatschappij ten goede.

In de loop van de procedure heeft de Commissie beslist om een formele onderzoeksprocedure in te leiden, omdat ze de betrokken maatregelen beschouwt als verboden staatssteun. Daar de verwijzende rechter twijfelde aan de kwalificatie van de betrokken maatregelen als steun en aan het selectieve karakter ervan, heeft hij een vraag gesteld aan het Hof om te weten wat de gevolgen kunnen zijn van de eindbeslissing van de Commissie inzake een nationale procedure tot terugvordering en stopzetting van vermeende steun.

In zijn arrest heeft het Hof herinnerd aan artikel 108, lid 3 VWEU, dat een preventieve controle op nieuwe steunmaatregelen instelt. Met betrekking tot deze controle moeten de nationale rechterlijke instanties de nodige maatregelen nemen om een remediërende oplossing te vinden voor het onwettige karakter van het zonder kennisgeving uitvoeren van steunmaatregelen en dat tot de eindbeschikking van de Commissie die uitspraak moet doen over de verenigbaarheid van bedoelde maatregelen met de interne markt. Het Hof is van oordeel dat zodra de Commissie de formele onderzoeksprocedure heeft geopend de nationale rechterlijke instanties gebonden zijn door de conclusies van de Commissie omtrent de kwalificatie als staatssteun van de betrokken maatregelen, zelfs als de constatering van de Commissie slechts voorlopig zijn, omdat anders afbreuk zou worden gedaan aan het nuttig effect van artikel 108, lid 3 VWEU.

Sociaal beleid

Arrest van het Hof van 7 maart 2013, Aldegonda van den Booren, C-127/11 (België, Arbeidshof te Antwerpen)

Mevrouw van den Booren ontving een Belgisch overlevingspensioen, naar aanleiding van de werkzaamheden die haar overleden echtgenoot in België had verricht, alsook een Nederlands ouderdompensioen. Toen dit laatste werd verhoogd, werd het Belgische overlevingspensioen verminderd. Volgens mevrouw van den Booren handelde België hiermee in strijd met

Verordening 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen en de principes van het vrije werknemersverkeer.

Het Hof van Justitie gaf eerst mee dat op grond van artikel 12, lid 2 van de Verordening 1408/71 socialezekerheidsuitkeringen die door de ene lidstaat worden uitgekeerd, worden verminderd wanneer door een andere lidstaat eveneens een socialezekerheidsuitkering wordt uitgekeerd. Hierop bestaat echter een uitzondering, namelijk artikel 46ter, lid 1 van de Verordening 1408/71, waarop evenwel enkel een beroep kan worden gedaan indien er een samenloop plaatsvindt van uitkeringen van dezelfde aard. Dit is *in casu* echter niet het geval, aangezien het overlevingspensioen werd berekend op basis van de loopbaan van de echtgenoot van mevrouw van den Booren en het ouderdompensioen op basis van de loopbaan van mevrouw van den Booren. Volgens het Hof verzet Verordening 1408/71 zich dan ook niet tegen de Belgische anticumulbepaling, op voorwaarde dat de beperkingen die terug te vinden zijn in deze Verordening, waaronder de regel dat het overlevingspensioen slechts mag worden verminderd met het bedrag waarmee het ouderdompensioen toenam, worden nageleefd. **België had hetzelfde verdedigd.**

Op de vraag of de Belgische regelgeving niet in strijd was met de principes van het vrije verkeer van werknemers antwoordde het Hof dat de nationale rechter dit in concreto dient na te gaan.

[Arrest van het Hof van 18 april 2013, Edgard Mulders, C-548/11 \(België, Arbeidshof te Antwerpen\)](#)

Edgard Mulders, een Belgisch onderdaan, woont in België, waar hij aanvankelijk ook werkzaam was tot hij er een arbeidsongeval kreeg, waarvoor hij een Belgische arbeidsongeschiktheidsuitkering ontving. Na dit arbeidsongeval ging hij als grensarbeider aan de slag in Nederland, waar hij na enige tijd ook arbeidsongeschikt werd verklaard en waarvoor hij een Nederlandse uitkering ontving.

Toen hij in 1997 zijn pensioen aanvraag, ontving hij een Belgisch ouderdompensioen dat werd berekend op basis van de tijdvakken waarvoor hij in Nederland verzekerd was geweest. Op grond van de Nederlandse wetgeving echter, kan een periode gedurende welke een werknemer in Nederland arbeidsongeschikt was verklaard niet worden beschouwd als een 'periode van verzekering' wanneer de betrokken werknemer naast de Nederlandse arbeidsongeschiktheidsuitkering een soortgelijke uitkering in een andere lidstaat ontvangt of wanneer de betrokken werknemer niet in Nederland woont. Het feit dat er op deze Nederlandse uitkering pensioenbijdragen worden ingehouden, doet hieraan geen afbreuk.

Hierop stelde het Arbeidshof te Antwerpen zich de vraag of de Nederlandse wetgeving niet in strijd was met artikel 46 van de Verordening 1408/71 betreffende de toepassing van de

sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, dat de collisieregels vaststelt voor de pensioenuitkeringen.

Het Hof van Justitie herinnerde eraan dat de lidstaten de voorwaarden dienen te bepalen waaraan tijdvakken moeten voldoen om te kunnen worden beschouwd als een 'periode van verzekering', maar dat ze hierbij niettemin het Unierecht moeten naleven. Dit bleek volgens het Hof - **in tegenstelling tot wat de Belgische regering verdedigde** - *in casu* niet het geval te zijn, omdat de migrerende werknemers op grond van de Nederlandse wetgeving sociale zekerheidsvoordelen verliezen, die nochtans een tegenprestatie vormen van de door hen betaalde bijdragen, wanneer ze gebruik maken van hun recht op vrij verkeer. Bepaalde periodes waarin deze werknemers bijdragen betaalden, worden namelijk uitgesloten als 'periode van verzekering' en worden bijgevolg niet in aanmerking genomen bij de berekening van het ouderdomspensioen, terwijl deze periodes wel in aanmerking zouden worden genomen indien de werknemer in Nederland had gewoond.

Arrest van het Hof van 13 juni 2013, Hadj Ahmed, C-45/12 (België, Arbeidshof te Brussel)

Mevrouw H. Ahmed, Algerijns onderdaan, is sedert 18 januari 2006 in het Belgische bevolkingsregister ingeschreven en is in het bezit van een titel op grond waarvan zij sinds die datum op het Belgische grondgebied mag verblijven. Ze heeft deze verblijfstitel verkregen omdat ze zich in België bij een partner met Franse nationaliteit heeft gevoegd. Mevrouw H. Ahmed en haar partner hebben samen een kind, dat op 18 december 2003 is geboren en dat eveneens de Franse nationaliteit heeft. In 2006, nadat mevrouw H. Ahmed haar verblijfstitel heeft verkregen, heeft ze haar dochter van Algerijnse nationaliteit naar België laten komen. Mevrouw H. Ahmed en haar partner zijn in juni 2007 uit elkaar gegaan. Sinds 1 oktober 2007 ontvangt Hadj Ahmed niet langer gezinsbijslag voor haar dochter. Voor haar ander kind is ze wel gezinsbijslagen blijven ontvangen. Ze heeft voor deze dochter bij de RKW een aanvraag ingediend om vanaf diezelfde datum gewaarborgde gezinsbijslag te ontvangen. Deze instantie heeft de aanvraag afgewezen op grond dat betrokkene niet voldeed aan de verblijfsvoorwaarde van vijf jaar van artikel 1 van de Wet tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag. De Arbeidsrechtbank te Brussel heeft het door mevrouw H. Ahmed ingestelde beroep toegewezen. De RKW heeft hiertegen hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter, die zich vragen stelt over het toepassingsgebied van Verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, en over de uitlegging van Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden en over de uitlegging van artikel 18 VWEU.

Het Hof van Justitie stelt dat Verordening nr. 1408/71 aldus moet worden uitgelegd dat een derdelander of haar dochter, die eveneens derdelander is, die zich in de volgende situatie bevinden:

- de derdelander heeft minder dan vijf jaar geleden een verblijfstitel in een lidstaat verkregen om zich, zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap, te voegen bij een onderdaan van een andere lidstaat met wie ze een kind heeft dat de nationaliteit van die andere lidstaat bezit;
- enkel de onderdaan van een andere lidstaat heeft de hoedanigheid van werknemer;
- het samenwonen van de derdelander en de onderdaan van een andere lidstaat is inmiddels beëindigd en
- de twee kinderen maken deel uit van het huishouden van de moeder,

niet binnen de personele werkingssfeer van de Verordening vallen, tenzij deze derdelander of haar dochter in de zin van de nationale wet en voor de toepassing daarvan als „gezinsleden” van deze onderdaan van een andere lidstaat in de zin van die wet kunnen worden beschouwd of, wanneer dit niet het geval is, zij kunnen worden geacht «in hoofdzaak op kosten» van die onderdaan te worden «onderhouden».

Het Hof antwoordt verder dat de artikelen 13, lid 2, en 14 van Richtlijn 2004/38/EG, gelezen in samenhang met artikel 18 VWEU, aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een regeling van een lidstaat waarbij deze lidstaat aan een derdelander, wanneer zij zich in voormelde situatie bevindt, voor de toekenning van de gewaarborgde gezinsbijslag een voorwaarde van een verblijfsduur van vijf jaar oplegt, terwijl die lidstaat deze voorwaarde niet aan zijn eigen onderdanen oplegt.

De Belgische regering had dezelfde standpunten verdedigd als het Hof.

Sociale zekerheid

Arrest van het Hof van 21 februari 2013, Patricia Dumont de Chassart, C-619/11 (België, Arbeidsrechtbank te Brussel)

In deze zaak stond de Belgische regel die kinderbijslag voor wezen toekent indien de overleden ouder onmiddellijk voorafgaand aan zijn overlijden gedurende minstens zes maanden in België had gewerkt, ter discussie. Deze regeling werd geacht in strijd te zijn met Verordening 1408/71 betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen.

Het Hof van Justitie moest zich buigen over de vraag of een lidstaat bij de berekening van het recht op wezenbijslag enkel rekening mag houden met de tijdvakken die de overleden ouder in deze lidstaat vervulde en niet met de tijdvakken die de overlevende ouder er vervulde.

Het Hof herinnerde eraan dat op grond van artikel 78, lid 2, b), i) van Verordening 1408/71 de wezenbijslag moet worden toegekend overeenkomstig de regelgeving van de lidstaat waar de wees verblijft, indien de overleden werknemer of zelfstandige - zoals *in casu* - aan de regelgeving van meerdere lidstaten was onderworpen. Deze lidstaat moet op grond van artikel 79, lid 1, eerste paragraaf van Verordening 1408/71 de bijslag berekenen alsof de overleden werknemer of zelfstandige enkel aan zijn regelgeving onderworpen was geweest. Hieruit volgde volgens België dat er bij de berekening van de wezenbijslag enkel rekening mag worden gehouden met de tijdvakken van verzekering en arbeid die de overleden ouder in België had vervuld. België verdedigde deze stelling onder meer door te wijzen op de tekst van artikel 78 van de Verordening 1408/71, die enkel spreekt over de wees van een 'overleden' werknemer of zelfstandige. Het Hof erkende dit, maar merkte op dat de Belgische regelgeving in sommige gevallen ook de tijdvakken die door de overlevende ouder werden vervuld in aanmerking neemt. België sprak dit niet tegen, maar stelde dat hiervan *in casu* geen sprake kon zijn, aangezien de overlevende ouder voorafgaand aan het overlijden van haar echtgenoot niet in België had gewerkt. Het Hof kon zich hier echter niet in vinden en kwam, **in tegenstelling tot** België, tot het Besluit dat België tevens rekening had moeten houden met de tijdvakken die door de overlevende ouder in België waren vervuld.

Telecommunicatie

Arrest van het Hof van 21 maart 2013, Belgacom NV, C-375/11 (België, Grondwettelijk Hof)

Belgacom, Mobistar en KPN Group Belgium hebben van het Belgische Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT) vergunningen voor het gebruik van frequentiebanden voor het leveren van hun diensten verkregen. Voor elke vergunning hebben de operatoren een uniek concessierecht, een jaarlijks recht voor de terbeschikkingstelling van de frequenties en een jaarlijks recht voor het beheer van de vergunningen betaald. Om een zo doeltreffend mogelijk beleid voor het spectrum in te voeren, heeft het BIPT afgezien van de stilzwijgende verlenging van de vergunningen voor bepaalde radiofrequenties. Nadat de drie operatoren tegen deze beslissing een vordering hadden ingediend, heeft de Belgische wetgever de Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie gewijzigd en het volgende voorzien: (1) een enige heffing die verschuldigd is op het ogenblik dat deze vergunningen en het gebruiksrecht worden verleend en bij de verlenging van een vergunning, (2) de mogelijkheid afstand te doen van hun stilzwijgend verlengde gebruiksrechten zonder dat zij de enige heffing verschuldigd zijn voor de rechten waarvan afstand wordt gedaan en (3) het behoud van de verplichting tweejaarlijkse rechten te betalen (ter beschikking stellen van frequenties en beheer van de vergunning). De drie operatoren hebben daarop aan het Grondwettelijk Hof de nietigverklaring gevraagd van meerdere artikelen van de Wet, die volgens hen strijdig zijn met Richtlijn 2002/20/EG van het Europees

Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten ("machtigingsrichtlijn"). Het Grondwettelijk Hof heeft vervolgens aan het Hof van Justitie gevraagd of volgens het Unierecht de verlenging van gebruiksrechten voor radiofrequenties, evenals de oorspronkelijke verlening van deze rechten, aan een heffing kunnen worden onderworpen en of de lidstaten aanvullende heffingen voor het gebruik van radiofrequenties mogen opleggen wanneer de telecomoperatoren reeds een hoge enige heffing hebben betaald op het ogenblik dat zij tot de markt zijn toegetreden en reeds een jaarlijkse heffing hebben betaald die aan de gebruiksrechten is gekoppeld.

Gelet op zijn vaste rechtspraak oordeelde het Hof enerzijds, **net zoals de Belgische regering had verdedigd**, dat mits de vergoedingen voor het gebruik van de radiofrequenties objectief gerechtvaardigd, transparant en niet-discriminerend zijn en in verhouding staan tot de doelstelling, met name de bevordering van de mededinging en het efficiënte gebruik van de radiofrequenties, de «machtigingsrichtlijn» niet strijdig is met een nationale wetgeving zoals die aan de orde is in het hoofdeding, ook al zijn die vergoedingen verschuldigd boven op een andere jaarlijkse vergoeding die ten dele hetzelfde doel dient. Wat anderzijds de wijze betreft om het bedrag van deze vergoeding vast te stellen, oordeelde het Hof, **in de lijn met wat de Belgische regering had voorgesteld**, dat de Richtlijn zich niet tegen de wijze die de Belgische wetgever hanteert verzet aangezien de gehanteerde beginselen toelaten bedragen vast te stellen die in verhouding zijn tot de te verwachten rendabiliteit van de radiofrequenties.

Arrest van het Hof van 18 juli 2013, Vodafone Omnitel e.a., C-228/12 tot C-232/12 en C-254/12 tot C-258/12 (Italië)

Marktdeelnemers die in Italië een dienst van openbaar nut leveren, zijn een bijdrage verschuldigd aan de operationele kosten van de instanties die toezicht houden op deze diensten. De marktdeelnemers die elektronische communicatiediensten of een elektronisch communicatienetwerk aanbieden, zijn ook aan deze regelgeving onderworpen. In dat kader is de toezichthouder voor communicatie (AGCOM) gemachtigd om de hoogte en de wijze van voldoening van de bijdrage vast te stellen. In die context heeft AGCOM bij de marktdeelnemers die elektronische communicatiediensten of een elektronisch communicatienetwerk aanbieden onderzoek verricht naar de naleving van de bijdrageplicht. Na afronding van dit onderzoek heeft AGCOM aan verscheidene vennootschappen een beschikking toegezonden waarin elk van deze vennootschappen ervan in kennis is gesteld dat zij voor de jaren 2006 tot 2010 een deel van de bijdragen ter dekking van de operationele kosten niet had voldaan.

Deze marktdeelnemers hebben vervolgens beroep tot nietigverklaring van de beschikking ingesteld bij de verwijzende rechterlijke instantie. Volgens hen heeft de bijdrage ook betrekking op posten die niet direct verband houden met de operationele uitgaven voor de werkzaamheden die deze instantie verricht om de markt ex ante te reguleren, met name in de

vorm van het verlenen van machtigingen, wat strijdig zou zijn met het Unierecht. De verwijzende rechter heeft zich vervolgens tot het Hof gewend.

Het Hof antwoordt dat artikel 12 van Richtlijn 2002/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten aldus moet worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een regeling van een lidstaat krachtens welke ondernemingen die een elektronische communicatiedienst of -netwerk aanbieden een bijdrage zijn verschuldigd ter dekking van alle kosten van de nationale regelgevende instantie die niet door de staat worden gedragen. Het bedrag van deze bijdrage hangt af van de inkomsten van deze ondernemingen, mits die bijdrage uitsluitend bestemd is om de kosten te dekken van de werkzaamheden die in lid 1, *sub a*, van die bepaling zijn genoemd, mits het totaal van de inkomsten uit die bijdrage niet méér bedraagt dan het totaal van de kosten die met deze werkzaamheden samenhangen en mits deze bijdrage objectief, transparant en evenredig over de ondernemingen wordt verdeeld. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of dit het geval is. **De Belgische regering had ook in die zin geantwoord.**

Volksgezondheid

[Beschikking van het Hof van 28 november 2013, Jean Devillers, C-167/13 \(België, Franstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen\)](#)

De heer Devillers, dierenarts, werd strafrechtelijk vervolgd in het kader van een disciplinaire procedure in verband met een gewond rund dat bij het vervoer naar een slachthuis hevig zou hebben geleden.

In antwoord op een vraag die aan de Franstalige Gewestelijke Raad van de Orde van Dierenartsen werd gesteld over de uitlegging van een bepaling van Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer heeft het Hof zich onbevoegd verklaard.

In zijn beschikking merkte het Hof op dat de verwijzende rechter niet voldeed aan het onafhankelijkheids criterium dat vereist is om een «rechterlijke instantie » in de zin van artikel 267 VWEU te zijn. Aangezien de Raad in het kader van een disciplinaire procedure immers de bevoegde autoriteit is om te beslissen, is hij geen derde ten opzichte van de betrokken belangen en kan hij niet de onpartijdigheid bezitten die ten aanzien van de overtreder vereist is.

Vrij verkeer van werknemers

Arrest van het Hof van 16 april 2013, Las, C-202/11 (België, Arbeidsrechtbank te Antwerpen)

In België verplicht een Decreet van de Vlaamse Gemeenschap tot regeling van het gebruik van de talen het gebruik van het Nederlands voor de arbeidsovereenkomsten tussen werknemers en werkgevers van wie de exploitatiezetel zich in het Nederlandse taalgebied bevindt. De niet-inachtneming van deze verplichting heeft de nietigheid van de arbeidsovereenkomst tot gevolg, met dien verstande dat dit geen nadeel mag berokkenen aan de werknemer en de rechten van derden onverlet laat. De heer Las, een Nederlands onderdaan met woonplaats in Nederland, werd in dienst genomen door de vennootschap PSA Antwerp, die in Antwerpen is gevestigd maar deel uitmaakt van een multinationale groep met maatschappelijke zetel in Singapore. De arbeidsovereenkomst is in het Engels opgesteld. De heer Las werd daarna bij een in het Engels opgestelde brief ontslagen. Hij maakte de zaak aanhangig bij de Arbeidsrechtbank te Antwerpen, waarbij hij betoogde dat zijn arbeidsovereenkomst nietig was wegens de niet-inachtneming van het Taaldecreet. PSA betoogde op haar beurt dat het Decreet buiten toepassing moest worden gelaten omdat het een niet te rechtvaardigen belemmering vormt van het vrij verkeer van werknemers (artikel 45 VWEU) en dat de arbeidsovereenkomst in acht moet worden genomen, aangezien zij in overeenstemming is met de wil van de partijen. De Belgische rechter besloot deze vraag voor te leggen aan het Hof.

Na erop te hebben gewezen dat artikel 45 ook door werkgevers kan worden ingeroepen, stelt het Hof vast dat, aangezien alleen de Nederlandse taal rechtsgeldig is bij de opstelling van arbeidsovereenkomsten met een grensoverschrijdend karakter door werkgevers die hun exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied van België hebben, dit een afschrikkende werking kan hebben voor niet-Nederlandstalige werknemers en werkgevers en dat dit dus een beperking van het vrij verkeer van werknemers vormt.

Wat de rechtvaardiging van een dergelijke beperking betreft, **erkent het Hof het rechtmatig belang van de drie doelstellingen die de Belgische regering heeft aangevoerd**, met name de bescherming en de stimulering van het gebruik van de Nederlandse taal, de sociale bescherming van de werknemers en het vergemakkelijken van administratieve controles.

In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt oordeelde het Hof dat de regeling verder gaat dan strikt noodzakelijk is voor het bereiken van de bovenvermelde doelstellingen. Aangezien de partijen bij een arbeidsovereenkomst met een grensoverschrijdend karakter niet noodzakelijkerwijs het Nederlands beheersen, verlangt de vorming van een vrije wilsovereenstemming tussen de partijen dat zij hun overeenkomst kunnen opstellen in een voor beide partijen begrijpelijke taal die een andere taal kan zijn dan de officiële taal van die lidstaat.

Arrest van het Hof van 17 oktober 2013, EEAE, C-555/11 (Griekenland)

In Griekenland is betwisting gerezen tussen verschillende beroepsverenigingen (EEAE e.a.) die de belangen van vrije beroepsbeoefenaars op het gebied van verzekeringsbemiddeling verdedigen en de Minister van Ontwikkeling. De EEAE e.a. betwisten de verenigbaarheid van de nationale omzettingsmaatregelen van Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling met wat de Richtlijn voorschrijft, op grond dat deze nationale maatregelen afbreuk zouden doen aan de uitoefening van het onafhankelijke beroep van verzekeringstussenpersoon. Overeenkomstig deze maatregelen mag iedere werknemer van een verzekeringsonderneming incidenteel en met inachtneming van een inkomstenplafond, verzekeringsbemiddelingsactiviteiten verrichten, zonder dat de uit de Richtlijn bepalingen volgende voorwaarden hierop van toepassing zijn, terwijl volgens artikel 2, punt 3, tweede paragraaf van de Richtlijn werkzaamheden uitgeoefend door een verzekeringsonderneming of een werknemer van een verzekeringsonderneming die onder verantwoordelijkheid van die verzekeringsonderneming handelt, niet als verzekeringsbemiddeling worden beschouwd. De Griekse rechter aan wie het geschil is voorgelegd vroeg aan het Hof van Justitie opheldering over het begrip „verzekeringsbemiddeling” in de zin van artikel 2, punt 3, tweede paragraaf van Richtlijn 2002/92/EG.

Om te beginnen zet het Hof uiteen dat de in artikel 2, punt 3, gebruikte bewoordingen „handelt onder verantwoordelijkheid” van een verzekeringsonderneming niet alleen impliceren dat die onderneming gebonden kan zijn door handelingen van haar werknemers die namens en voor rekening van die onderneming handelen, maar ook dat zij aansprakelijk kan worden gesteld voor hun werkzaamheden.

Vervolgens onderzoekt het Hof de doelstelling van artikel 2, punt 3, tweede paragraaf van de Richtlijn 2002/92/EG, de doelstellingen van deze Richtlijn in haar geheel, evenals de finaliteit ervan. Gelet op het een en ander oordeelt het Hof, **in overeenstemming met het standpunt dat de Belgische regering verdedigde**, dat wanneer de werknemer van een verzekeringsonderneming verzekeringsbemiddelingsactiviteiten verricht waarbij hij niet onder gezag van die verzekeringsonderneming handelt, hij in beginsel moet worden geacht niet onder verantwoordelijkheid van die onderneming te handelen. Hij moet dus worden geacht zelf als verzekeringstussenpersoon in de zin van artikel 2, punt 5, van Richtlijn 2002/92/EG te handelen, wat als gevolg heeft dat hij aan de vereisten van artikel 4 van deze Richtlijn moet voldoen. De omstandigheid dat de verzekeringsonderneming een zeker toezicht uitoefent op zijn activiteiten volstaat niet om die tussenpersoon vrij te stellen van de verplichting te voldoen aan de vereisten inzake beroepsbekwaamheid.

Vrij verrichten van diensten

Arrest van het Hof van 24 januari 2013, Stanleybet e.a., C-186/11 en C-209/11 (Griekenland)

Griekenland weigerde een vergunning voor de organisatie van sportwedstrijden op zijn grondgebied toe te kennen aan een aantal buitenlandse ondernemingen, omdat Griekenland het recht om kansspelen uit te werken, te beheren, te organiseren en te exploiteren exclusief had toegekend aan een Griekse instelling. Op deze wijze hoopte Griekenland het kansspel aanbod te beperken en de criminaliteit te bestrijden.

Het Hof van Justitie werd ten eerste gevraagd of Griekenland in strijd handelde met de principes van het vrij verkeer van diensten en vestiging, omdat de Griekse instelling een expansionistisch commercieel beleid voerde. **Net zoals België**, oordeelde het Hof dat het vrije verkeer zich verzet tegen een exclusieve kansspeloperator indien hierdoor niet daadwerkelijk het kansspel aanbod op samenhangende en stelselmatige wijze wordt beperkt.

Vervolgens wees het Hof, **net zoals België**, op zijn eerdere rechtspraak die stelt dat indien een nationale regelgeving inzake kansspelen onverenigbaar is met de principes van het vrije verkeer, de nationale overheid zich niet gedurende een overgangperiode mag onthouden van het behandelen van vergunningsaanvragen. Deze vergunningsaanvragen moeten bovendien aan de hand van objectieve en niet-discriminerende criteria worden beoordeeld.

Arrest van het Hof van 21 februari 2013, RVS Levensverzekeringen, C-243/11 (België, Rechtbank van eerste aanleg te Brussel)

De Nederlandse verzekeringsonderneming RVS heeft levensverzekeringsovereenkomsten gesloten met personen die in Nederland woonden maar naderhand naar België zijn verhuisd. België heeft de artikelen 1, lid 1, *sub g*, en 50 van Richtlijn 2002/83/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 november 2002 betreffende levensverzekering in nationaal recht omgezet. De artikelen 1, lid 1, *sub g*, en 50 van Richtlijn 2002/83/EG bepalen dat elke verzekeringsovereenkomst onderworpen is aan de belasting op de premies die is vastgesteld door de lidstaat van verbintenis, met name de lidstaat waar de verzekeringnemer zijn hoofdverblijfplaats heeft. Het Belgische recht (artikel 173 van het Wetboek diverse rechten en taksen) bepaalt dat over verzekeringsverrichtingen een jaarlijkse taks wordt geheven wanneer het risico wordt geacht in België te zijn gelegen, met andere woorden wanneer de verzekeringnemer zijn gewone verblijfplaats in België heeft. Volgens RVS moet de verblijfplaats worden bepaald op de datum waarop de verbintenis wordt aangegaan (statische interpretatie) en volgens de Belgische Staat op de datum van betaling van de premie (dynamische interpretatie). RVS heeft bij de verwijzende rechter beroep tegen de Belgische belastingadministratie ingesteld. De aangezochte rechter heeft het Hof van Justitie om uitlegging

gevraagd van artikel 50 van Richtlijn 2002/83/EG en vraagt daarnaast of de Belgische regeling wel of niet afbreuk doet aan de beginselen van het vrij verkeer van personen en diensten.

Het Hof is voor zijn redenering uitgegaan van het doel van artikel 50 (voorkomen dat de verschillen tussen de in de verschillende lidstaten geldende belastingregelingen concurrentiedistorsies op het gebied van verzekeringsdiensten met zich meebrengen): door de heffingsbevoegdheid te verbinden aan de gewone verblijfplaats van de verzekeringnemer, worden verzekeringsondernemingen niet bevoordeeld noch benadeeld door de belastingregeling in hun lidstaat van herkomst en kunnen zij op voet van gelijkheid de concurrentiestrijd aangaan met verzekeringsondernemingen die gevestigd zijn in de lidstaat van de verblijfplaats van de verzekeringnemer. Volgens het Hof, **dat aldus de stelling van de Belgische regering bevestigde**, maakt alleen de dynamische uitlegging van artikel 50 van Richtlijn 2002/83/EG het mogelijk deze gelijkheid te waarborgen. Gelet op de beantwoording van de eerste vraag heeft het Hof het niet nodig geacht de tweede vraag te behandelen.

[Arrest van het Hof van 7 maart 2013, DKV Belgium NV, C-577/11 \(België, Hof van beroep te Brussel\)](#)

DKV Belgium, een verzekeringsonderneming die vooral werkzaam is in de sector van de ziekteverzekering, heeft tot het controleorgaan voor het bank-, financie- en assurantiewezen (CBFA) een verzoek gericht om de premies voor een bepaald type overeenkomst te mogen verhogen. Het Belgische recht bepaalt dat premies op de verjaardag van de overeenkomst enkel kunnen worden aangepast op basis van het indexcijfer van de consumptieprijzen (CPI), van het medische indexcijfer als dat cijfer hoger is dan het CPI, of nog op verzoek en met toestemming van de CBFA, indien deze instantie vaststelt dat ondanks de op grond van de bovengenoemde indexcijfers berekende aanpassingen, de verzekeringsonderneming verlieslatend is of dreigt te worden. DKV heeft de premies verhoogd zonder het advies van de CBFA af te wachten. Test-Aankoop (de Belgische consumentenorganisatie) heeft vervolgens gerechtelijke stappen gezet tegen DKV. Aangezien de rechter de vordering gedeeltelijk heeft toegewezen, heeft DKV tegen dit vonnis beroep ingesteld en heeft daarbij de schending van het beginsel van tariefvrijheid aangevoerd, dat is vervat in de Richtlijnen 73/239/EEG van de Raad van 24 juli 1973, en 92/49/EEG van de Raad van 18 juni 1992, beide tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche en de uitoefening ervan, de schending van het beginsel van vrije vestiging (artikel 49 VWEU) en het beginsel van vrij verrichten van diensten (artikel 56 VWEU). De aangezochte rechter heeft vervolgens een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie om uit te maken of voornoemde bepalingen in het recht van de Unie een stelsel zoals het Belgische stelsel mogelijk maken.

Zoals de Belgische regering had geopperd, heeft het Hof geoordeeld dat het stelsel dat aan de orde is, geen stelsel is van voorafgaande goedkeuring, zoals verboden bij de Richtlijnen 72/239/EEG en 92/49/EEG, maar veeleer fungeert als een technisch kader dat voor de tariefontwikkeling slechts een kader wil bieden waarbinnen verzekeringsondernemingen hun premies moeten berekenen.

Wat de artikelen 49 et 56 VWEU betreft heeft het Hof, ofschoon het van mening was dat het stelsel dat aan de orde is een beperking is op deze bepalingen, **in overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering** geoordeeld dat deze beperking is gerechtvaardigd door het doel van algemeen belang, met name de bescherming van de consument, en dat dit doel kan worden verwezenlijkt via een stelsel zoals het stelsel dat aan de orde is. Derhalve besliste het Hof dat, voor zover er geen minder ingrijpende maatregel bestaat die dit doel kan verwezenlijken (hetgeen de Belgische rechter nog dient na te gaan), het stelsel dat aan de orde is niet verder gaat dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking van dat doel.

[Arrest van het Hof van 17 juli 2013, Argenta, C-350/11 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen\)](#)

Argenta, een in België gevestigde vennootschap, is onderworpen aan de vennootschapsbelasting in België en heeft een vaste inrichting in Nederland.

Voor het aanslagjaar 2008 heeft Argenta verzocht om de aftrek voor risicokapitaal (of notionale intrest). Dit mechanisme waarbij van de belastbare grondslag in de vennootschapsbelasting een bepaald percentage van het eigen vermogen van de betrokken vennootschap wordt afgetrokken, heeft als doel de financiering met vreemd vermogen (waarvan de intrest volledig aftrekbaar is) en de financiering met eigen middelen (die volledig worden belast) gelijk te behandelen.

Argenta betwistte de berekening door de Belgische belastingadministratie op grond dat deze de nettowaarde van de activa van de vaste inrichting in Nederland niet in aanmerking nam voor de berekening van het bedrag van de aftrek, hoewel zij dit wel zou hebben gedaan als de activa afkomstig waren geweest van een in België gelegen vaste inrichting.

Op de vraag of dit verschil in behandeling in overeenstemming is met het Unierecht, heeft het Hof geantwoord dat het een beperking van de vrijheid van vestiging vormt.

Anders dan de Belgische regering aanvoert, heeft het Hof geoordeeld dat het verschil in behandeling tussen de activa van vaste inrichtingen, naargelang deze in België of in een andere lidstaat zijn gevestigd, waarvan België de inkomsten vrijstelt krachtens een verdrag, niet het gevolg is van de parallelle toepassing van de belastingwetgeving van de betrokken lidstaten, maar uitsluitend het gevolg van de keuze van de Belgische wetgever om de activa van niet-ingezetene vaste inrichtingen niet in aanmerking te nemen.

Het Hof heeft tevens **de twee vereisten van algemeen belang die de Belgische regering had aangevoerd** ter rechtvaardiging van bedoelde beperking verworpen.

Bij gebreke van een rechtstreeks verband tussen het betrokken belastingvoordeel en een bepaalde belastingheffing, heeft het Hof de noodzaak om de samenhang van het Belgische belastingstelsel te waarborgen verworpen. Het Hof is tot de bevinding gekomen dat om in aanmerking te komen voor een belastingvoordeel de in aanmerking te nemen inkomsten van de vaste inrichting alleen in België belastbaar zouden mogen zijn, zonder dat deze daadwerkelijk worden belast.

Het Hof heeft ook de redenering van de hand gewezen waarin de Belgische regering stelt dat het doel van de beperking van artikel 49 VWEU een evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten is. Op dit punt heeft het Hof erop gewezen dat de heffingsbevoegdheid van de betrokken lidstaten geen gevaar loopt door de uitbreiding van het belastingvoordeel tot de activa van de op het grondgebied van een lidstaat gevestigde vaste inrichtingen waarvan de inkomsten zijn vrijgesteld krachtens een verdrag.

Vrijheid van vestiging

Arrest van het Hof van 12 september 2013, *Biasci e.a.*, C-660/11 en C-8/12 (Italië)

In het kader van een Italiaanse wettelijke regeling met betrekking tot het inzamelen en beheren van weddenschappen moest het Hof zich uitspreken over de uitlegging van de artikelen 49 (verbod op beperkingen op de vrijheid van vestiging) en 56 (verbod op beperkingen op het vrij verkeer van diensten) VWEU.

Ten eerste verzetten deze artikelen zich volgens het Hof niet tegen een nationale wettelijke regeling waarbij een exploitant zowel over een concessie als een politievergunning moet beschikken en een politievergunning pas na bezit van een concessie wordt verkregen. Het Hof meent namelijk dat ondanks het feit dat de nationale wetgeving beperkingen op de vrijheid van vestiging en –dienstverrichting met zich meebrengt, dergelijke beperkingen op grond van een dwingende reden van algemeen belang kunnen worden gerechtvaardigd, namelijk de bestrijding van de aan kansspelen verbonden criminaliteit, mits het evenredigheidsbeginsel wordt gerespecteerd. De nationale rechter moet nagaan of het door de nationale regeling ingerichte stelsel van concessies daadwerkelijk de hiervoor genoemde doelstelling kan verwezenlijken en of de beperkingen de proportionaliteitstoets kunnen doorstaan. **De Belgische regering had hetzelfde verdedigd.**

In lijn met zijn rechtspraak inzake *Costa en Cifone* (arrest van 16 februari 2012, gevoegde zaken C-72/10 en C-77/10), **maar in tegenstelling tot wat de Belgische regering aanvoerde**, oordeelt het Hof ten tweede dat de artikelen 49 en 56 VWEU, het beginsel van gelijke behandeling en het doeltreffendheidsbeginsel zich verzetten tegen het feit dat een lidstaat

een categorie van exploitanten van de verlening van concessies uitsluit, met name door minimumafstanden tussen de vestigingen van nieuwe concessiehouders en bestaande exploitanten op te leggen. Vervolgens oordeelt het Hof, opnieuw in lijn met voornoemde rechtspraak, dat de artikelen 49 en 56 VWEU, het beginsel van gelijke behandeling, de transparantieplichting en het rechtszekerheidsbeginsel zich verzetten tegen een nationale regeling die bepaalt dat een concessie om weddenschappen in te zamelen en te beheren vervalt in het geval de concessiehouder grensoverschrijdend spelen exploiteert die vergelijkbaar zijn met spelen die door een nationaal autonoom bestuur van staatmonopolies worden beheerd of met kansspelen die naar nationaal recht verboden zijn. De voorwaarden en modaliteiten van een aanbesteding moeten namelijk duidelijk, nauwkeurig en ondubbelzinnig zijn geformuleerd. Ten slotte stelt het Hof dat de artikelen 49 en 56 VWEU zich verzetten tegen een nationale regeling die feitelijk elke grensoverschrijdende activiteit in de kansspelsector verhindert.

Ten derde meent het Hof, **net zoals België**, dat de artikelen 49 en 56 VWEU zich in de huidige stand van het Unierecht niet verzetten tegen het feit dat een lidstaat, mits hij de vereisten van het Unierecht in acht neemt, een exploitant die in zijn lidstaat van vestiging reeds een kansspelenvergunning heeft, verplicht om ook over een door zijn eigen autoriteiten verleende vergunning te beschikken. De lidstaten hebben namelijk een ruime beoordelingsmarge in verband met de doelstellingen die zij wensen na te streven en er is op Europees niveau geen verplichting tot wederzijdse erkenning van de door de verschillende lidstaten verleende vergunningen inzake kansspelen.

[Arrest van het Hof van 12 december 2013, Imfeld-Garcet, C-303/12 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Luik\)](#)

De heer Imfeld is een Duitse staatsburger die in België woont. Hij is getrouwd met mevrouw Garcet, een Belgische staatsburger, met wie hij twee kinderen heeft. De heer Imfeld werkt in Duitsland als advocaat en verwerft met deze activiteit het grootste deel van het gezinsinkomen. Mevrouw Garcet daarentegen, verwerft inkomsten als werknemster in België. De volledige beroepsinkomsten van de heer Imfeld zijn in België vrijgesteld krachtens een verdrag tot het vermijden van dubbele belasting, maar ze worden toch in aanmerking genomen bij de berekening van de gemeenschappelijke aanslag van het echtpaar (vrijstelling met progressievoorbehoud). Bovendien is het zo dat bepaalde fiscale voordelen van het echtpaar inzake de gezinslasten (de toeslag op de belastingvrije som bijvoorbeeld) overeenkomstig de berekeningswijze van de Belgische belasting prioritair worden aangerekend op de hoogste inkomsten van het echtpaar, dus op die van de heer Imfeld. Aangezien zijn volledige inkomsten evenwel vrijgesteld zijn, volgt hieruit het gedeeltelijk verlies van de fiscale voordelen die aan het echtpaar worden toegekend.

De verwijzende rechter merkt op dat de situatie anders zou zijn geweest als mevrouw Garcet het hoogste inkomen van het echtpaar had of als beiden inkomsten uit Belgische bron hadden en vraagt zich af of de berekeningswijze van de belasting van de Belgische administratie niet in strijd is met het Unierecht.

In zijn arrest heeft het Hof geoordeeld dat een dergelijke berekeningswijze van de belasting inderdaad afbreuk doet aan de vrijheid van vestiging (artikel 49 VWEU), **in tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering.**

Het Hof herinnerde er eerst aan dat volgens zijn arrest Schumacker (arrest van 14 februari 1995, C-279/93) het in beginsel de woonstaat is die de belastingplichtige alle aan zijn persoonlijke en gezinssituatie verbonden belastingvoordelen moet toekennen. Enkel wanneer “de belastingplichtige zijn belastbaar inkomen uit een in [de werkstaat] uitgeoefende activiteit geheel of nagenoeg geheel aldaar ontvangt en in zijn woonstaat geen inkomen van betekenis verwerft” rust deze verplichting op de werkstaat. *In casu* verwerft de heer Imfeld niet het grootste deel (of meer dan 75%) van het gezinsinkomen. Zijn persoonlijke situatie moet dus volledig in aanmerking worden genomen in België.

Ten tweede merkte het Hof op dat de wijze van aanrekening van het betrokken belastingvoordeel, in samenspel met de vrijstelling met progressievoorbehoud die op de inkomsten van de heer Imfeld wordt toegepast, een verschil in fiscale behandeling vormt tussen echtparen die in België wonen, naar gelang van de herkomst en de omvang van hun inkomsten. Bijgevolg heeft het Hof vastgesteld dat er *in casu* sprake is van een beperking van de vrijheid van vestiging die niet het resultaat is, **zoals de Belgische regering betoogde**, van de parallelle toepassing van belastingregelingen van verschillende lidstaten.

Het Hof verwierp ten slotte de door de Belgische regering aangevoerde dwingende reden van algemeen belang die verband hield met de noodzaak van een evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheden tussen lidstaten. Het Hof onderstreepte dat er geen verband bestaat tussen de vermindering van het belastingvoordeel in België en de toekenning van een dergelijk voordeel in Duitsland en dat de beperking daarentegen uitsluitend het gevolg is van de wijze waarop het betrokken belastingvoordeel wordt aangerekend. Daarnaast oordeelde het Hof dat de toekenning van het belastingvoordeel geen afbreuk doet aan de heffingsbevoegdheid van België omdat het verlies van het voordeel vooral de inkomsten van mevrouw Garcet raakt, die volledig aan de Belgische belasting zijn onderworpen. Het Hof verwierp ook elke rechtvaardiging van de beperking op basis van de toekenning van een dubbel belastingvoordeel, omdat dit slechts het gevolg is van een parallelle toepassing van de belastingregeling van de betrokken lidstaten.

3.2 Beroep wegens niet-nakoming

Arrest van het Hof van 7 februari 2013, Commissie/België, C-122/11

In 2002 startte de Europese Commissie een inbreukdossier tegen België omdat ze van oordeel was dat België handelde in strijd met de artikelen 18 VWEU (algemeen discriminatieverbod op grond van nationaliteit) en 45 VWEU (vrij verkeer van werknemers). De Belgische overzeese pensioenen werden namelijk enkel geïndexeerd indien het Belgische onderdanen betrof of onderdanen met wie België een wederkerigheidsovereenkomst had afgesloten.

Hierop wijzigde België zijn regelgeving via de Programmawet van 9 juli 2004, welke op 1 augustus 2004 in werking trad. De Programmawet bezat geen retroactieve werking, waardoor de Commissie meende dat de discriminatie voor het verleden bleef bestaan en België nog steeds in strijd met het EU-recht handelde. België verdedigde zich door te stellen dat niet duidelijk was in welke zin de Programmawet retroactief moest werken. Het Hof van Justitie werd gevraagd om het geschil te beslechten.

Op 7 februari 2013 verklaarde het Hof het door de Commissie ingestelde beroep onontvankelijk, omdat de Commissie niet duidelijk had gemaakt tot wanneer de Programmawet in de tijd moest terugwerken en hoe België deze correctie moest doorvoeren.

Arrest van het Hof van 6 juni 2013, Commissie/België, C-383/10

Voor de Commissie vormde het Belgische belastingstelsel met een belastingvrijstelling die uitsluitend geldt voor door in België gevestigde banken betaalde interesten een aantasting van het vrij verrichten van diensten (artikelen 56 VWEU en 36 EER) en van het vrij verkeer van kapitaal (artikelen 63 VWEU en 40 EER).

Het beroep wegens niet-nakoming werd aan het Hof voorgelegd. Het Hof oordeelde dat een wetgeving die voorziet in een verschil in behandeling van interesten uit spaardeposito's naargelang ze door een bank worden betaald die wel of niet in België is gevestigd, zoals het aan de orde zijnde belastingstelsel, inderdaad een aantasting van het vrij verrichten van diensten vormt. Deze wetgeving heeft mogelijks tot gevolg dat de spaarders in België worden ontmoedigd om een beroep te doen op de diensten van banken die in andere lidstaten zijn gevestigd om een spaarrekening te openen, of hun bij een Belgische bank geopende spaarrekening over te brengen naar een niet-ingezeten bank.

Gelet op de verschillende samenwerkingsinstrumenten en instrumenten inzake wederzijdse bijstand die ter beschikking staan van de Belgische fiscus om de informatie te verzamelen die hij nodig heeft, weigerde het Hof de doeltreffendheid van de fiscale controles als rechtvaardigingsgrond. Het Hof verduidelijkte dat deze rechtvaardiging hoe dan ook niet voldoet aan het evenredigheidsbeginsel. Zelfs al zou deze maatregel een doeltreffend middel ter

bestrijding van belastingontduiking en fiscale fraude zijn, dan nog zou de aan de orde zijnde wetgeving sowieso van toepassing zijn, ook al oefent de belastingplichtige zijn recht op het vrij verrichten van diensten op rechtmatige wijze uit en ook al bewijst hij dat hij er niet naar streeft fraude te plegen.

Arrest van het Hof van 17 oktober 2013, Commissie/België, C-533/11

Bij arrest van 8 juli 2004 (Commissie/België, C-27/03) had het Hof geoordeeld dat honderdveertien agglomeraties van het Vlaamse Gewest, zestig agglomeraties van het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest niet hadden voldaan aan de eisen van Richtlijn 91/271/EEG van de Raad van 21 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater. De Commissie diende in oktober 2011 een tweede beroep in wegens de onvolledige uitvoering van het arrest van 8 juli 2004 op basis van artikel 260, lid 2 VWEU. Ze vroeg het Hof België een dwangsom op te leggen voor een bedrag van 55.836 euro per dag vertraging bij de uitvoering van het arrest van 8 juli 2004 en een dagelijkse forfaitaire som van 6.204 euro vanaf de dag waarop het arrest in de tweede procedure werd uitgesproken (of tot op de dag waarop het arrest zal zijn uitgevoerd indien de uitvoering van dat arrest eerder plaatsvindt).

Het Hof stelde vast dat België op de dag waarop de termijn voor het formuleren van een antwoord op het met redenen omkleed advies verstreek (26 augustus 2009) het arrest van 8 juli 2004 nog steeds niet volledig was nagekomen. Ze legde het land dus een forfaitaire som van 10 miljoen euro en een dwangsom van 859.404 euro per halfjaar vertraging bij het nemen van de maatregelen die noodzakelijk zijn om te voldoen aan het arrest van 8 juli 2004 op.

Beschikking van de president van het Hof van 21 oktober 2013, Commissie/België, C-321/13

In haar beroep had de Commissie het Hof gevraagd vast te stellen dat het Koninkrijk België de op hem rustende verplichtingen niet was nagekomen door niet de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vast te stellen die nodig waren voor de omzetting van Richtlijn 2010/61/EU van de Commissie van 2 september 2010 houdende een eerste aanpassing aan de wetenschappelijke en technologische vooruitgang van de bijlagen bij Richtlijn 2008/68/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende het vervoer van gevaarlijke goederen, of, in ieder geval, door deze bepalingen niet te hebben meegedeeld aan de Commissie.

Het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, dat als enige bij dit beroep betrokken was, heeft de nodige maatregelen tijdens de procedure genomen. De Commissie zag dan ook af van het beroep. Het Hof gelastte de doorhaling van de zaak.

3.3 Tussenkomen in rechtstreekse beroepen

Beschikking van de president van het Hof 8 januari 2013, Commissie/Polen, C-48/12; van 28 januari 2013, Commissie/Slowakije, C-305/12; van 23 juli 2013, Commissie/Polen, C-245/12

De Commissie diende verscheidene beroepen wegens niet-nakoming in tegen Polen en Slowakije op basis van artikel 260, lid 3 VWEU. Krachtens dit artikel kan de Commissie het Hof vragen om bij een eerste arrest wegens niet-nakoming aan de lidstaten financiële sancties op te leggen voor het niet- of slechts gedeeltelijk meedelen van de maatregelen ter omzetting van een volgens een wetgevingsprocedure aangenomen richtlijn. België is tussengekomen om Polen en Slowakije te ondersteunen. Aangezien deze staten evenwel de nodige omzettingsmaatregelen tijdens de contentieuze procedure hebben genomen, zag de Commissie af van haar beroepen. Deze zaken werden doorgehaald in het register van het Hof.

Arrest van de rechtbank van 19 maart 2013, Léon Van Parys NV/Commissie, T-324/10

De Belgische firma Léon Van Parys (LVP) is actief op de bananenmarkt. In het kader van haar activiteiten had ze met name bananen uit Ecuador ingevoerd via de haven van Antwerpen. Bij een onderzoek van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en van de Belgische douanediensdiensten is gebleken dat alle invoercertificaten die voor deze transacties waren afgegeven en op basis waarvan een verlaagd douanerecht was toegekend, valse certificaten waren.

In een eerste fase vorderde de Belgische administratie der douanen van LVP en zijn douane-expediteur de betaling van de douanerechten die hadden moeten worden toegepast, maar uiteindelijk stemde ze ermee in gunstig gevolg te geven aan de verzoeken van LVP en zijn expediteur tot niet-navordering en een kwijtschelding in te willigen van de rechten overeenkomstig het communautair douanewetboek (CDW). Nadat de Belgische administratie het dossier aan de Europese Commissie had toegezonden, besliste deze dat de verzoeken tot niet-navordering en tot kwijtschelding van de douane-expediteur moesten worden ingewilligd, maar niet die van LVP. De Europese Commissie was namelijk van oordeel dat, al was er bij LVP sprake van een bijzondere situatie die het normale commerciële risico ruim overschreed (artikel 239 CDW), LVP niet voldoende zorgvuldigheid had betracht opdat er geen sprake zou kunnen zijn van een klaarblijkelijke nalatigheid. LVP diende vervolgens een beroep tot gedeeltelijke nietigverklaring van de beslissing van de Europese Commissie in. België is in de zaak tussengekomen om het standpunt van LVP te steunen.

Het Gerecht weigerde ten eerste de kwijtschelding van de invoerrechten aan LVP op grond van de vaststelling dat de douaneautoriteiten geen vergissing hadden begaan die een dergelijke beslissing zou kunnen rechtvaardigen, overeenkomstig artikel 220, § 2, sub b van het CDW. Vervolgens stelde het Gerecht vast dat alle partijen ermee instemden de aan de orde

zijnde situatie als « bijzondere situatie » te omschrijven in de zin van het CDW. **Net als België** merkte het Gerecht evenwel op dat de Europese Commissie geen enkel afdoend bewijs had geleverd om een klaarblijkelijke onzorgvuldigheid uit hoofde van LVP aan te tonen. Het Gerecht wees het beroep dan ook toe.

Arrest van het Hof van 16 april 2013, Spanje en Italië/Raad, C-274/11 en C-295/11

Nadat de gesprekken over de goedkeuring van een Europees eenheidsoctrooi in 2010 op niets waren uitgedraaid, stemde de Raad bij Besluit van 2011 in met het gebruik van een procedure van nauwere samenwerking teneinde een eenheidsoctrooi met eenvormige werking tussen 25 lidstaten van de Europese Unie te creëren. Aangezien Spanje en Italië weigerden tot de procedure toe te treden, drongen ze erop aan dat het Besluit van de Raad tot nauwere samenwerking zou worden nietig verklaard op grond van redenen in verband met de niet-naleving van de regels voor deze procedure (artikelen 20 VEU en 326 tot 224 VWEU). België is tussengekomen om het standpunt van de Raad te steunen.

In zijn arrest verwierp het Hof het beroep van beide landen. Op basis van het feit dat de invoering van intellectuele-eigendomsrechten en de talenregeling daarvoor onder een gebied van gedeelde bevoegdheden valt, concludeerde het Hof dat de Raad bevoegd is om een dergelijke samenwerking te machtigen en weerlegde het elk argument van misbruik van bevoegdheid. Het Hof merkte op dat het gebruik van de procedure van nauwere samenwerking ook kan worden toegepast in het kader van de bevoegdheden van de Unie waarvoor een unanimitateisvereiste geldt. Anders dan Spanje en Italië betoogden, kon de Raad dus een dergelijke samenwerking machtigen na te hebben vastgesteld dat het eenheidsoctrooi en de talenregeling daarvoor niet binnen een redelijke termijn konden worden goedgekeurd, voor zover de voorwaarden voor de nauwere samenwerking, zoals bepaald in de verdragen, worden nageleefd. Volgens het Hof omzeilt het Besluit van de Raad niet de unanimitateisvereiste zoals bepaald in artikel 118, lid 2 VWEU voor de goedkeuring van de talenregeling, maar draagt het integendeel bij tot het integratieproces.

Rekening houdend met de voorgeschiedenis van het dossier verwierp het Hof de bewering van Spanje en Italië als zou de Raad de voorwaarde niet zijn nagekomen dat een nauwere samenwerking slechts « in laatste instantie » kan worden toegestaan.

Het Hof legde ook de nadruk op de toegevoegde waarde die een eenheidsoctrooi met eenvormige werking heeft, vergeleken bij het huidige Europees octrooistelsel. In tegenstelling tot het huidige Europees octrooi zorgt het vooropgestelde stelsel voor een uniforme bescherming op het hele grondgebied van de deelnemende lidstaten.

Tenslotte verwierp het Hof alle argumenten van Spanje en Italië in verband met de mogelijke aantasting van de interne markt, van de economische, sociale en territoriale samenhang van de Unie en van de bevoegdheden, rechten en plichten van de lidstaten die niet

aan de nauwere samenwerking deelnemen. Wat dit laatste punt betreft, verduidelijkte het Hof dat het de lidstaten die aan een nauwere samenwerking deelnemen vrijstaat regels goed te keuren waarmee de niet-deelnemende lidstaten in geval van deelneming het niet eens mochten zijn, mits zij geen afbreuk doen aan de rechten van de niet-deelnemende lidstaten.

België had hetzelfde standpunt als het Hof verdedigd.

Beschikking van het Gerecht van 15 mei 2013, Pro Invest/Commissie, T-413/12

Op 16 januari 2006 verwierf Post Invest Europe Sàrl 49 % van de aandelen van De Post – La Poste (het latere « bpost »), een naamloze vennootschap naar publiekrecht die vroeger volledig in handen was van de Belgische Staat. Op het ogenblik van de indiening van het beroep was De Post – La Poste in handen van vier aandeelhouders, namelijk: de Belgische Staat (24,14 %), de federale Participatie- en Investeringsmaatschappij NV (25,87 %), zelf in handen van de Belgische Staat, Post Invest Europe Sàrl (49 %) en de huidige en vroegere werknemers van bpost. Bij brief van 3 december 2002 diende het Koninkrijk België bij de Commissie een voorstel in voor een kapitaalverhoging van De Post – La Poste voor een bedrag van 297,5 miljoen euro. Na een vooronderzoek van deze maatregel besliste de Commissie op 23 juli 2003 er geen bezwaar tegen te maken aangezien ze van oordeel was dat de maatregel in kwestie geen staatssteun vormt. Deze beslissing werd nietig verklaard bij arrest van het Gerecht van 10 februari 2009, Deutsche Post en DHL International/Commissie (T-338/03), dat werd bevestigd bij arrest van het Hof van 22 september 2011, België/Deutsche Post e.a. (C-148/09 P). Bij Besluit van 13 juli 2009 opende de Commissie een formele onderzoeksprocedure overeenkomstig de bepalingen van het vroegere artikel 88, lid 2 EG (huidig artikel 108, lid 2 VWEU). De Commissie beëindigde de procedure bij Besluit 2012/321/EU van 25 januari 2012. Het is dit Besluit dat Post Invest Europe Sàrl gedeeltelijk aanvecht, met name de artikelen waarmee de Belgische Staat wordt aangemaand tot de terugvordering van bepaalde steunbedragen die onverenigbaar zijn met de interne markt. België had gevraagd te worden toegelaten tot interventie aan de zijde van de Commissie.

Het Gerecht onderzocht de ontvankelijkheid van het beroep zonder in te gaan op de zaak ten gronde. Het kwam tot de conclusie dat er geen belang om te handelen van de verzoekster was, wat een essentiële voorwaarde is om een beroep tot nietigverklaring in te dienen. Het Gerecht stelde immers vast dat geen enkel argument dat door de verzoekster werd aangevoerd kon aantonen dat er ten aanzien van haar een persoonlijk belang om te handelen bestond dat verschilt van dat van bpost (dat ook een beroep tot nietigverklaring van Besluit 2012/321/EU, zaak T-412/12, doorgehaald bij beschikking van 16 juli 2013) had ingesteld. **Het Gerecht sprak zich bijgevolg niet uit over de vraag van België om tot interventie te worden toegelaten.**

3.4 Hogere voorzieningen

Arrest van het Hof van 18 juli 2013, FIFA/Commissie, C-204/11 P en C-205/11 P

De FIFA (Fédération Internationale de Football Association) had hogere voorzieningen ingesteld tegen twee arresten van het Gerecht dat haar beroep had verworpen tegen de Besluiten van de Commissie waarbij deze ermee had ingestemd dat in België en het Verenigd Koninkrijk alle wedstrijden uit de eindronde van de wereldbeker voetbal op de lijst van evenementen van aanzienlijk belang voor de samenleving werden opgenomen. Aan de aanwijzing van de wedstrijden is een verplichte uitzending ervan op kosteloze televisiezenders gekoppeld. België werd toegelaten tot interventie aan de zijde van de Commissie.

In zijn arrest verwierp het Hof de hogere voorzieningen van de FIFA in hun geheel. Eerst herinnerde het Hof eraan dat een dergelijke opneming op een lijst een belemmering inhoudt van het vrij verrichten van diensten, de vrijheid van vestiging, de vrije concurrentie en het eigendomsrecht, een belemmering die evenwel gerechtvaardigd is door het doel ervan, met name het recht op informatie te beschermen en de brede toegang van het publiek tot de uitzending van evenementen die op bedoelde lijst zijn opgenomen te garanderen. Het Hof merkte verder op dat aangezien het aan de lidstaten zelf is om te bepalen welke evenementen van belang zijn, de rol van de Commissie bij de toetsing van de aanwijzing er enkel in bestaat na te gaan of de lidstaten bij de uitoefening van hun discretionaire bevoegdheid het Unierecht hebben nageleefd.

Uit de vaststelling dat niet alle wedstrijden van het Wereldkampioenschap voor het publiek van hetzelfde belang zijn, kwam Het Hof tot de conclusie dat dit evenement in beginsel kan worden onderverdeeld in meerdere onderdelen van verschillend belang. Het stelde dus vast dat het Gerecht ten onrechte niet de verplichting van de lidstaten in aanmerking had genomen om aan de Commissie de redenen mee te delen waarom het Wereldkampioenschap in zijn geheel als een evenement van aanzienlijk belang moet worden beschouwd. Het Hof oordeelde evenwel dat deze onjuistheid geen invloed heeft gehad op de zaak in kwestie aangezien het Gerecht op basis van alle door de FIFA verschaftte gegevens en rekening houdend met het beeld dat het publiek in België en in het Verenigd Koninkrijk heeft, heeft vastgesteld dat alle wedstrijden van de Wereldbeker op voldoende belangstelling kunnen rekenen om te kunnen spreken van een evenement dat in zijn geheel van aanzienlijk belang is.

Tenslotte erkende het Hof het recht van de Commissie om op beknopte wijze haar Besluit inzake de evenementenlijst van elke lidstaat te motiveren, rekening houdend met de beperkte toetsing die ze ter zake uitvoert. Bovendien is het volgens het Hof niet vereist specifieke redenen mee te delen betreffende de verenigbaarheid van de aanwijzing als evenement van aanzienlijk belang met het vrij verrichten van diensten, de vrije concurrentie en het eigendomsrecht, wanneer de gevolgen van de aanwijzing op de voormelde vrijheden niet

verder gaan dan de gevolgen die inherent zijn aan deze aanwijzing, zoals *in casu* het geval was.
België verdedigde een standpunt dat in overeenstemming is met het arrest van het Hof.

4. Statistieken van zaken die aanhangig werden gemaakt bij het Hof van Justitie van de Europese Unie en het EFTA-Hof en in 2013 zijn afgesloten

Dit vierde deel geeft een statistisch overzicht van het optreden van België in 2013 voor de Europese rechterlijke instanties en voor het EFTA-Hof.

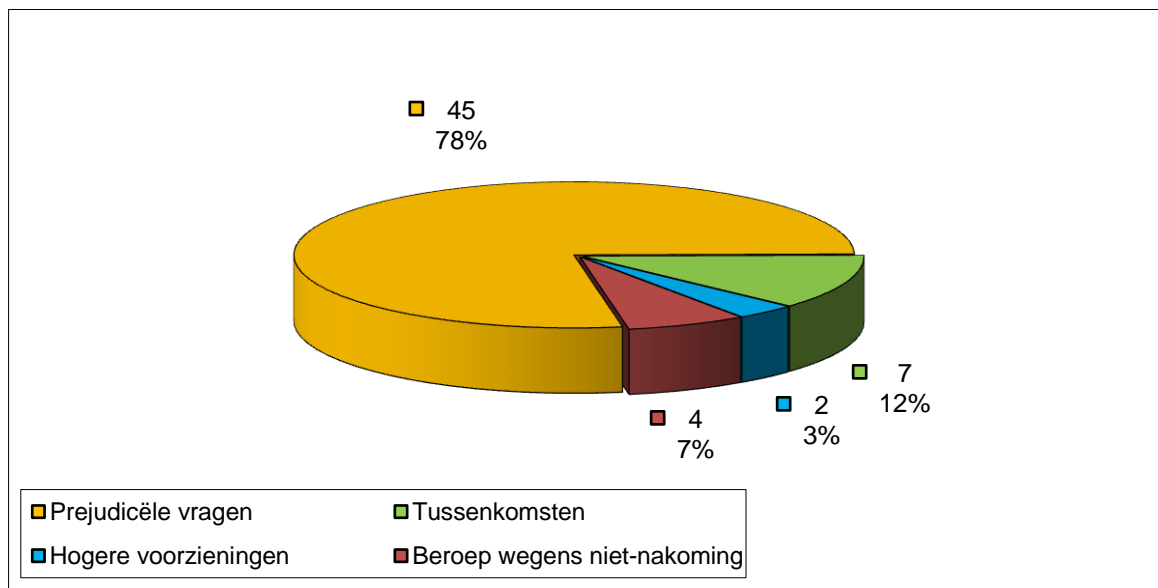
België heeft deelgenomen aan **58 zaken** waarin in 2013 een arrest of een beschikking werd uitgesproken.

De 58 zaken zijn als volgt onderverdeeld :

- 45 prejudiciële vragen;
- 4 beroepen wegens niet-nakoming;
- 7 tussenkomsten;
- 2 hogere voorzieningen.

Diagram 1 illustreert de verdeling van de in 2013 afgedane zaken per type beroep.

Diagram 1 : Verdeling per type beroep

Prejudiciële vragen

Diagram 2 toont het aandeel van de door Belgische en door buitenlandse rechterlijke instanties aanhangig gemaakte zaken met betrekking tot dewelke België opmerkingen heeft ingediend. België is tussengekomen in 26 door België aanhangig gemaakte prejudiciële zaken en in 19 door andere lidstaten aanhangig gemaakte prejudiciële zaken. De verdeling van het aantal zaken per land is als volgt : Denemarken (2), Duitsland (7), Frankrijk (1), Griekenland (2), Italië (1), Luxemburg (2), Oostenrijk (2), Spanje (1), Verenigd Koninkrijk (1).

Diagram 2 : Herkomst prejudiciële verwijzingen

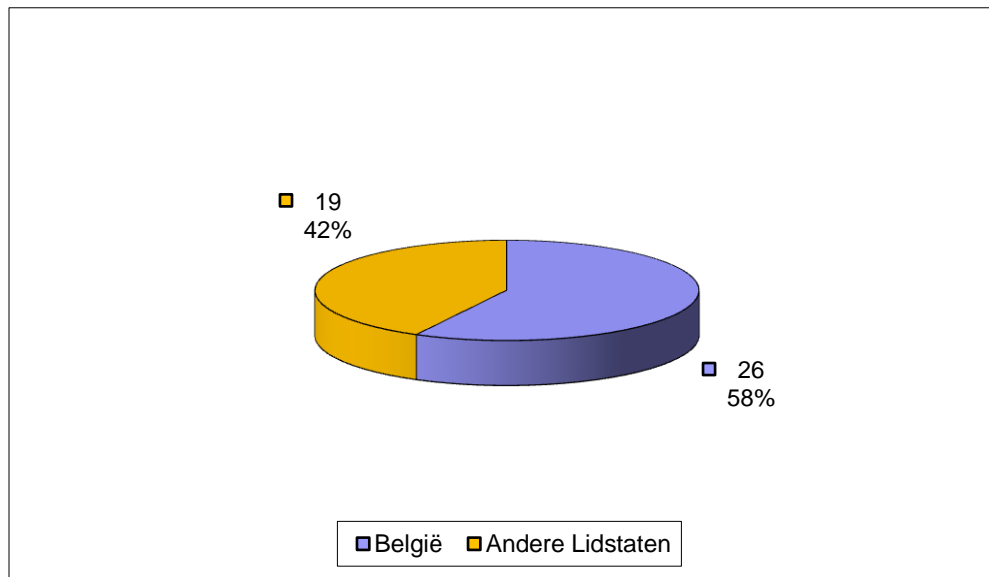

Diagram 3 toont het aantal prejudiciële vragen per lidstaat. België staat met de prejudiciële vragen die het in 2013 aan het HJEU heeft gesteld op de vierde plaats (*ex-aequo* met Spanje).

Diagram 3
Aantal prejudiciële vragen per lidstaat

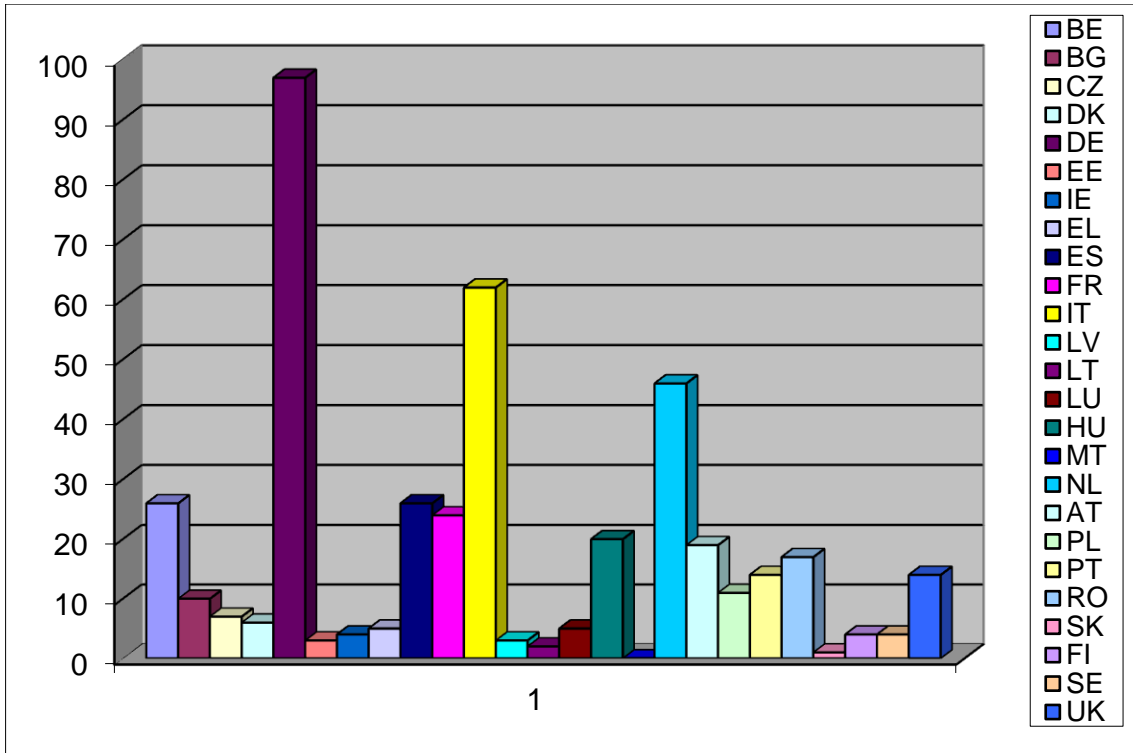
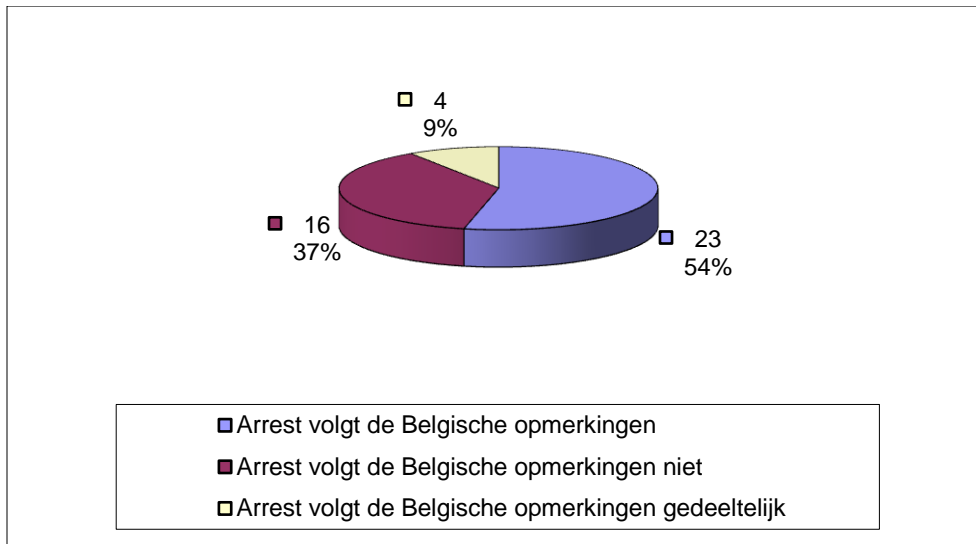

Diagram 4 illustreert de verdeling van de prejudiciële vragen op basis van de inhoud van het arrest: de regeringen van de lidstaten stellen in hun opmerkingen een antwoord voor op de vragen die gesteld worden door de nationale rechterlijke instanties. Eén zaak werd doorgehaald vooraleer een arrest of beschikking werd gewezen.

Diagram 4 : Inhoud van het arrest

Tabel 1 illustreert de verdeling van de prejudiciële zaken volgens onderwerp.

Tabel 1

Landbouw	2
Asiel / migratie	5
Concurrentie/staatssteun	2
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken	4
Justitiële samenwerking in strafzaken	1
Douane	1
Arbeidsrecht	1
Vennootschapsrecht	1
Energie	2
Fiscaliteit	5
Vrijheid van vestiging	1
Vrij verkeer van kapitaal	1
Vrij verrichten van diensten	5
Overheidsopdrachten	1
Sociaal beleid	3
Handelspraktijken	3
Bescherming van gegevens	1
Volksgezondheid	1
Sociale zekerheid	3
Telecommunicatie	2

Beroepen wegens niet-nakoming

In 2013 werden er vier beroepen wegens niet-nakoming afgedaan:

- België werd twee keer veroordeeld: een keer op basis van artikel 258 VWEU (zaak C-383/10 – vrij verrichten van diensten/vrij verkeer van kapitaal) en een keer op basis van artikel 260, lid 2 VWEU (zaak C-533/11 – milieu);
- Een beroep werd onontvankelijk verklaard en verworpen (C-122/11 – sociale zekerheid);
- Ten slotte zag de Europese Commissie af van een beroep (C-321/13 – civiele bescherming).

Bijlage: lijst van zaken waarbij België is tussengekomen op 31 december 2013

<u>Nummer</u>	<u>Partijen</u>	<u>Onderwerp</u>
2010		
T-109/10	Luxemburg/Commissie	Regionaal beleid
T-119/10	Nederland/Commissie	Regionaal beleid
2011		
T-538/11	België/Commissie	Staatssteun
2012		
C-43/12	Commissie/Raad en Parlement	Vervoer
C-285/12	Diakite (België)	Asiel
C-296/12	Commissie/ België	Fiscaliteit
C-314/12	UPC (Oostenrijk)	Auteursrechten/diensten
C-359/12	Timmel (Oostenrijk)	Financiële markten
C-398/12	M (Italië)	Justitiële sam.werk in strafzaken
C-421/12	Commissie/ België	Consumentenbescherming
C-429/12	Pohl (Oostenrijk)	Sociaal beleid
C-456/12	O (Nederland)	Vrij verkeer van personen
C-457/12	S (Nederland)	Vrij verkeer van personen
C-475/12	UPC DTH (Hongarije)	Telecommunicatie
C-483/12	Pelckmans Turnhout (België)	Handelspraktijken
C-556/12	TDC (Denemarken)	Telecommunicatie
C-588/12	Lyreco Belgium (België)	Sociaal beleid
C-599/12	Jetair (België)	BTW
C-604/12	H-N (Ierland)	Visum – Asiel
2013		
E-23/13	Hellenic Capital Market Commissie (Liechtenstein)	Financiële markten
T-563/13	België /Commissie	Landbouw
AVIS 1/13	Verdrag van Den Haag van 25 oktober 1980	Juridische samenw. in burg. zaken
AVIS 12/13	Toetreding van de EU tot het EVRM	Institutioneel recht

C-8/13	Commissie/Slovenië	Institutioneel recht
C-9/13	Commissie/Slovenië	Institutioneel recht
C-79/13	Saciri (België)	Asiel
C-88/13	Gruslin (België)	Diensten
C-114/13	Bouman (België)	Sociale zekerheid
C-129/13 & C-130/13 C-139/13	Kamino International Logistics (Nederland) Commissie/ België	Douane-unie Biometrische paspoorten
C-146/13	Spanje/Europees Parlement en Raad	Intellectuele eigendom/Nauw.samw.
C-147/13	Spanje/Raad	Intellectuele eigendom/Nauw.samw.
C-148/13 tot C-150/13 C-156/13	A (Nederland) Digibet et Albers (Duitsland)	Asiel Diensten
C-201/13	Deckmyn (België)	Intellectuele eigendom
C-209/13	Verenigd Koninkrijk / Raad	Belasting op financiële transacties
C-225/13	Ville d'Ottignies-Louvain-la-Neuve e.a. (België)	Milieu
C-240/13	Commissie/Estland	Institutioneel recht
C-241/13	Commissie/Estland	Institutioneel recht
C-254/13	Orgacom (België)	Milieufiscaliteit
C-299/13	Gielen (België)	Fiscaliteit
C-306/13	LVP (België)	Landbouw – Externe betrekkingen
C-327/13	Burgo Group (België)	Vennootschapsrecht
C-340/13	bpost (België)	Post
C-344/13 & C-367/13 C-346/13	Blanco (Italië) KPN (Belgique) opgeschort	Vrij verrichten van diensten Telecommunicatie
C-395/13	Commissie/ België	Milieu
C-396/13	Sähköalojen ammattiliitto (Finland)	Sociaal beleid
C-423/13	Vilniaus energija (Litouwen)	Energie
C-454/13	Belgacom (België)	Telecommunicatie
C-256/13 & C-264/13 C-463/13	Belgacom e.a. (België) Stanley International Betting - Stanleybet Malta (Italië)	Telecommunicatie Vrij verrichten van diensten
C-479/13	Commissie/Frankrijk	BTW
C-489/13	Verest & Gerards (België)	Vrij verkeer van kapitaal
C-491/13	Ben Alaya (Duitsland)	Immigratie

C-497/13	Faber (Duitsland)	Consumentenbescherming
C-502/13	Commissie/Luxemburg	BTW
C-517/13	Belgacom (België) opgeschort	Telecommunicatie
C-532/13	Sofia Zoo (Hongarije)	Milieu
C-542/13	M'Bodj (België)	Asiel
C-562/13	Abdida (België)	Asiel
C-572/13	Hewlett-Packard (België)	Intellectuele eigendom

Personeelsleden van J2.2

Carinne Pochet

Liesbet Van den Broeck

Jean-Christophe Halleux

Tristan Materne

Marie Jacobs

Jesse Van Holm

Florence Misson

Cynthia Sortino

Marleen De Vits

